

V tej številki:

Uvodnik	2
Koledar prihajajočih srečanj	2
Povezovanje LCSH in LCC na spletu	3
Analiza podatkov domoznanskega vprašalnika 2009 za Celjsko območje	4
Analiza podatkov domoznanskega vprašalnika 2009 za Dolenjsko območje	10
Potokrog	14
Pripravljanje Evrope za leto 2020: vloga knjižnice v raziskovanju, izobraževanju in družbi	15
Pismenost – različnost / Literacy – diversity	28
Dan odprtih vrat Zbirke tiskov Slovencev zunaj Republike Slovenije	30
Strokovna ekskurzija Sekcije za potujoče knjižnice pri ZBDS	31
Knjižnica ponoči	37
Jože Urbanija: Soldat Klement	38
Zbornik Skozi umetnost o medosebnih odnosih	39
Festival KAMRA	40
Seznam novosti ICB v NUK-u	41

Uvodnik

Pred seboj imate nekoliko obsežnejšo številko Knjižničarskih novic, ki vas bo popeljala po območju Dolenjske in Celja, v Španijo, Belgijo ter Švico.

Nadaljujemo s serijo prispevkov o domoznans-
tvu v slovenskih splošnih knjižnicah. Za knjiž-
nice celjskega območja je poročilo pripravila
Andreja Videc, za knjižnice dolenjskega pa so
ga sestavile **Darja Peperko Golob**, **Maja
Medic** in **Klementina Kolarek**. Vse, ki vas
zanimata domoznanstvo, vabimo, da se udeležite
prvega Festivala KAMRA. Prijavite se lahko do
28. oktobra.

Obsežen zapis s konference Liber, ki je letos
potekala v Barceloni, so pripravili **Maja Božič**,
Mateja Komel Snoj, **Mojca Kotar**, **Zdenka**

Petermanec in **Miro Pušnik**, krajši zapis s
konference o branju pa je spisala **Tilka Jam-
nik**. **Melita Ambrožič** in **Tjaša Mrgole Jukič**
sta prispevali poročilo s strokovne ekskurzije
Sekcije za potujoče knjižnice pri ZBDS.

Več o letošnji IFLA konferenci bomo objavili v
prihodnji številki. Tokrat za pokušino **Darija
Rozman** predstavlja enega od letošnjih refera-
tov.

Kaj brati vam priporočajo **Tomaž Bešter**,
Marjetka Šelih in **Darja Lavrenčič Vrabec**.
Jaz pa vas vabim, da preberete še ostale pris-
pevke te številke.

Damjana Vovk

OBVESTILA

Koledar prihajajočih srečanj

TUJINA

(izbor za obdobje oktober—november 2011)

- **29.9-3.10.2011**, Dodekanisa, Grčija, *International Conference on Integrated Information, IC-ININFO 2011*, <http://www.icininfo.net/>
- **3.-8.10.2011**, Atene, Grčija, *DL.org Autumn School on Digital Libraries and Digital Repositories: Modelling, Best Practices, and Interoperability*, <http://www.dl.org.eu/index.php/autumn-school>
- **5.-7.10.2011**, Hague, Nizozemska, *3rd LIBER-EBLIDA Workshop on Digitization of Library Material in Europe*, http://www.eblida.org/index.php?mact=Calendar,cntnt01,default,0&cntnt01year=2011&cntnt01month=1&cntnt01event_id=354&cntnt01display=event&cntnt01lang=en_US&cntnt01detailpage=&cntnt01return_id=72&cntnt01return_id=72
- **6.-7.10.2011**, Sisak, Hrvaška, *Međunarodni stručni skup Festival knjižničarstva »Pokaži što znaš«*, http://www.nkc-sisak.hr/?page_id=3383
- **7.-12.10.2011**, New Orleans, ZDA, *ASIS&T 2011 Annual Meeting*, <http://www.asist.org/conferences.html>
- **10.-12.10.2011**, Chicago, ZDA, *12th Interlending and Document Supply Conference (ILDS)*, mary.hollerich@gmail.com
- **16.10.2011**, Zanzibar, Tanzania, *37th IAMSILIC Annual Conference*, <http://www.iamsilic.org/news-events>
- **17.-19.10.2011**, Monterey, ZDA, *Internet Librarian 2011*, <http://www.infotoday.com/conferences.asp>
- **18.-21.10.2011**, Innsbruck, Avstrija, *31. Österreichische Bibliothekartag*, http://www.uibk.ac.at/ulb/bibliothekartag_11/
- **24.-27.10.2011**, Peking, Kitajska, *International Conference on Asia-Pacific Digital Libraries (ICADL 2011)*, <http://www.icadl2011.org/>
- **26.-28.10.2011**, Pariz, Francija, *International Conference on Computer and Information Science*, <http://www.waset.org/conferences/2011/paris/iccis/>
- **27.-28.10.2011**, London, VB, *Internet Librarian International 2011*, <http://www.internet-librarian.com/2011/>

- **24.-30.10.2011**, EIFL Open Access programme, <http://www.openaccessweek.org/>
- **1.-3.11.2011**, Washington, ZDA, *KMWorld 2011*, <http://www.kmworld.com/kmw11/>
- **9.-11.11.2011**, Zagreb, Hrvaška, *INFUTURE2011: »Information Sciences and e-Society«*, <http://infoz.ffzg.hr/infuture/>
- **9.11.2011**, Hannover, Nemčija, *NS-Raubgut in Bibliotheken, Museen, Archiven*, regine.dehnel@gwlb.de
- **14.-16.11.2011**, Dunaj, Avstrija, *16th International Conference on Cultural Heritage and New Technologies*, <http://www.stadtarchaeologie.at/>
- **16.-17.11.2011**, Kuala Lumpur, Malezija, *6th World Congress of Muslim Librarians and Information Scientists 2011*, <http://kict.iium.edu.my/wcomlis2011/>
- **27.-30.11.2011**, Hyderabad, Indija, *2nd International Conference on Academic Libraries – ICAL-2011*, <http://igmlnet.uohyd.ernet.in/ical2011/>
- **2.-5.11.2011**, Charleston, ZDA, *2010 XXX Charleston Conference: Issues in Research and Serial Acquisition*, <http://www.katina.info/conference/>
- **23.-25.11.2011**, Poreč, Hrvaška, *Arhivi, knjižnice, muzeji*, <http://public.carnet.hr/akm/>
- **23.-25.11.2011**, Lizbona, Portugalska, *International Conference on 18th Architecture & Culture »Books with a view«, Celebrating the birth of the Portuguese architect and city planner Eugénio*, <http://www.bookswithaview.com/>
- **30.11.-1.12.2011**, Praga, Češka, *12. Conference Archives, libraries and museums in the digital world 2011*, http://www.techlib.cz/cgi-bin/nph-Akce.show_event_eng?par=3658&arch=

Sodelovanje na posvetovanju (rok oddaje povzetkov)

- **31.1.2012** za 18-22.6.2012, Zadar, Hrvaška, *Conference on Libraries in the Digital Age*, <http://ozk.unizd.hr/lida/>

Povezovanje LCSH in LCC na spletu

Bibliotekarji pogosto opozarjamo na kaotičnost spleta, kjer je veliko nepovezanega znanja, ki je prav zaradi razdrobljenosti slabo dostopno. S ključnimi besedami nam iskalniki pomagajo najti množico dokumentov, nato pa smo prepuščeni dolgotrajnemu pregledovanju in mukotrpnemu iskanju želenega. Razvoj semantičnega spleta obeta boljše čase.

Semantičnemu spletu se približuje tudi sistem predmetnih oznak Kongresne knjižnice (LCSH), ta je v preteklih desetletjih zrasel v splošno orodje za vsebinsko obdelavo v knjižničnih katalogih, saj omogoča poiskati dokument z znano vsebino in najti, kar ima knjižnica o določeni temi. V okolju sproti dopolnjujočih katalogov (OPAC) pa to pomeni večjo natančnost in prikljuc.

Barbara Tillett, Libby Dechman in Loche McLean iz Kongresne knjižnice so na letošnjem osrednjem svetovnem bibliotekarskem posvetovanju IFLA 2011 v Portoriku predstavile prispevek Povezovanje LCSH in LCC: kontrolirane predmetne oznake in klasifikacijski sistemi na spletu (Linking to LCSH and LCC: Controlled Subject Headings and Classification Systems through the Web) <http://conference.ifla.org/sites/default/files/files/papers/ifla77/149-tillett-en.pdf>.

Avtorice so opozorile na pestrost spletnih vsebin. Tudi bibliografski in normativni podatki o virih v knjižničnih zbirkah in v arhivih bodo ali so že dostopni vsem uporabnikom kjerkoli in kadarkoli. Podatke založnikov in katalogizatorjev lahko obogatimo z dodatnimi informacijami kdorkoli, ki jih želi prispevati. V Kongresni knjižnici (LC) želijo deliti svoj stoletje razvijajoči se geslovnik z globalno skupnostjo in obogatiti splet s kontroliranim slovarjem, ki bo v pomoč pri identifikaciji virov.

Na posvetovanju v Portoriku so predstavili novo brezplačno storitev oziroma gradnik spletnega okolja: Predmetne oznake Kongresne knjižnice (LCSH), ki so na spletu v formatu SKOS (Simple Knowledge Organization System). SKOS je »model za izražanje osnovnih struktur in vsebin konceptualnih shem kot so tezavri, klasifikacije, sezname predmetnih oznak, taksonomije, folksonomije in druge vrste podobne kontroliranim slovarjem«. SKOS temelji na Resource Description Framework (RDF), ki je nastal v World Wide Web Consortium (W3C). RDF zagotavlja ogrodje za izmenjavo virov med programsko opremo, aplikacijami in objavljanimi viri na spletu in je ena od ključnih komponent pri razvoju podatkov, povezanih v semantični splet.

Pripravili so spletno stran: id.loc.gov/authorities, da bi posamezniku ali kar računalniku zagotovili dostop do iskanja standardov in slovarjev, razvitih v Kongresni knjižnici. Uporabniki lahko LCSH / SKOS pregledujejo, iščejo posamezne predmetne oznake in podatkovne elemente oz. podrobnosti v normativni datoteki. Na spletni strani je možna vizualizacija LCSH. Vizualizacija temelji na AquaBrowser tako, da se izpišejo ožji izrazi v modri barvi, širši v zeleni in z njimi povezani izrazi v roza barvi.

Obiskovalci spletnega mesta lahko predlagajo dopolnitve ali spremembe ter postavljajo vprašanja.

Aplikacija vključuje skoraj 500.000 predmetnih oznak. To so tematske predmetne oznake, oblikovne predmetne oznake, naslovi, predmetne oznake za otroke, zapisi predmetnih določil, verificirani zapisi, predmetni nizi, ki so bili prvotno le v bibliografskih zapisih, sedaj pa so zanje kreirani normativni zapisi ...

Pri začetnih poskusih objave LCSH v obliki SKOS so sodelovali s kolegi v Evropi, vključili so posnetek predmetnih oznak francoske nacionalke - Rameau. Prav tako so raziskali kanadske predmetne oznake geslovnika Repertoire de vedettes matière (RVM) iz Univerze Laval (za francosko-kanadske izraze) in tudi sezname predmetnih oznak v drugih jezikih, ki temeljijo na LCSH, kot so španska različica španske nacionalne knjižnice, španska različica iz nacionalne knjižnice Čila, pa tudi arabska različica Biblioteke Aleksandrine v Egiptu.

Vse enote oz. predmetne oznake v LCSH / SKOS imajo enolični identifikator vira, to je Uniform Resource Identifier (URI). Sestavljen je tako, da se začne z id.loc.gov / organi, sledi pa kontrolna številka Library of Congress Control Number (LCCN).

Primer: [Id.loc.gov/authorities/sh8508803](http://id.loc.gov/authorities/sh8508803).

Predmetna oznaka »Semantic Web« Semantični splet ima URI: <http://id.loc.gov/authorities/sh2002000569#concept>;

V pripravi je tudi podobna spletna objava Klasifikacije Kongresne knjižnice.

Darija Rozman
Narodna in univerzitetna knjižnica

Analiza podatkov domoznanskega vprašalnika 2009 za Celjsko območje

Osrednje območne knjižnice

Osnovno

Na podlagi zbranih podatkov iz anket stanja domoznanstva na dan 31. decembra 2009 lahko ugotovimo, da so imele 3 knjižnice domoznanstvo organizirano v okviru samostojnega oddelka, to so Osrednja knjižnica Celje, Knjižnica Šentjur in

Domoznansko čitalnico ustanovili v letu 2010. Knjižnica Tonea Seliškarja je zapisala, da zanjo domoznansko funkcijo opravlja druga knjižnica (Osrednja knjižnica Celje) vendar z njo nima sklenjene pogodbe o opravljanju domoznanske dejavnosti. V ostalih knjižnicah

Medobčinska splošna knjižnica Žalec. V Osrednji knjižnici Mozirje so

opravljajo domoznansko dejavnost v okviru drugih oddelkov.

Nobena knjižnica na Celjskem območju ne vodi porabe sredstev za nakup domoznanskega gradiva ločeno.

Ob analizi Preglednice 1 lahko ugotovimo, da knjižnice namenijo zelo majhen delež površine domoznanstvu, v nekaterih knjižnicah, v Knjižnici Šmarje pri Jelšah in Knjižnici Mileta

Preglednica 1: Delež površine knjižnice, namenjene za domoznanstvo

Knjižnica	Tip	Org. domoznanstva	Odstotek površine, namenjene domoznanstvu
Osrednja knjižnica Celje	OOK	Samostojni odd. v okviru knj.	6,91%
Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik	OK	V okviru drugih odd./izposoj.	2,63%
Knjižnica Laško	OK	V okviru drugih odd./izposoj.	5,45%
Osrednja knjižnica Mozirje	OK	Samostojni odd. v okviru knj.	9,75%
JZ Knjižnica Rogaška Slatina	OK	V okviru drugih odd./izposoj.	0,99%
Splošna knjižnica Slovenske Konjice	OK	V okviru drugih odd./izposoj.	10,00%
Knjižnica Šentjur	OK	Samostojni odd. v okviru knj.	2,03%
JZ Knjižnica Šmarje pri Jelšah	OK	V okviru drugih odd./izposoj.	0,00%
Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje	OK	Opravlja druga knj.	0,42%
Knjižnica Velenje	OK	V okviru drugih odd./izposoj.	1,92%
Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi	OK	V okviru drugih odd./izposoj.	0,00%
Medobčinska splošna knjižnica Žalec	OK	Samostojni odd. v okviru knj.	15,89%

Preglednica 2: Delež zaloge domoznanskega gradiva glede na celotni fond zbirke

Knjižnica	% domoz. gradiva	Org. domoznanstva
Osrednja knjižnica Celje	11,31	Samostojni odd. v okviru knj.
Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik	0,89	V okviru drugih odd./izposoj.
Knjižnica Laško	4,87	V okviru drugih odd./izposoj.
Osrednja knjižnica Mozirje	2,14	Samostojni odd. v okviru knj.
JZ Knjižnica Rogaška Slatina	ni pod.	V okviru drugih odd./izposoj.
Splošna knjižnica Slovenske Konjice	0,40	V okviru drugih odd./izposoj.
Knjižnica Šentjur	0,64	Samostojni odd. v okviru knj.
JZ Knjižnica Šmarje pri Jelšah	ni pod.	V okviru drugih odd./izposoj.
Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje	0,16	Opravlja druga knj.
Knjižnica Velenje	6,87	V okviru drugih odd./izposoj.
Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi	ni pod.	V okviru drugih odd./izposoj.
Medobčinska splošna knjižnica Žalec	ni pod.	Samostojni odd. v okviru knj.

Klopčiča Zagorje, celo 0 %. Podatek da v dveh knjižnicah prostora domoznanstvu ne namenijo ni realen, saj domoznanskega gradiva nimajo postavljeno ločeno, pač pa je delež nedoločljiv.

Glede na Preglednico 2 ima najvišji delež domoznanskega gradiva med osrednjimi knjižnicami Knjižnica Velenje (6,87 %). Knjižnice: Knjižnica Rogaška Slatina, Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi in Medobčinska splošna knjižnica Žalec niso

posredovale popolnih podatkov, zato delež ni mogoče izračunati.

Do prekrivanja pri izvajanju domoznanske dejavnosti na Celjskem območju ne prihaja.

Organiziranost domoznanske dejavnosti

Prva domoznanska oddelka v osrednjih knjižnicah celjskega območja sta bila ustanovljena leta 2006, in sicer v Knjižnici Šentjur in Medobčinski splošni knjižnici Žalec.

nancev v osrednjih knjižnicah udeležuje tečajev in predavanj znotraj stroke in se udeležujejo neformalnega izobraževanja. Knjižnica Rogaška Slatina namerava v prihodnjih treh letih oblikovati samostojni domoznanski oddelk, Knjižnica Laško pa samostojno domoznansko zbirko. Nobena knjižnica, ki še nima oblikovanega domoznanskega oddelka ne namerava v prihodnjih treh letih sistemizirati delovno mesto strokovnega delavca za domoznansko dejavnost.

Preglednica 3: Sistemizirana zasedena delovna mesta za opravljanje domoznanske dejavnosti

Knjižnica	Sistemizirana delovna mesta	Bibliotekar oz. višji knjižničar	EPZ
Osrednja knjižnica Celje	4	4	3,5
Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik	0	0	0,03
Knjižnica Laško	0	0	0,3
Osrednja knjižnica Mozirje	2	2	2
JZ Knjižnica Rogaška Slatina	0	0	0,12-0,24
Splošna knjižnica Slovenske Konjice	0	0	Ni podatka
Knjižnica Šentjur	0	0	0
JZ Knjižnica Šmarje pri Jelšah	0	0	0,3
Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje	0	0	0
Knjižnica Velenje	0	0	0,74
Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi	0	0	Ni podatka
Medobčinska splošna knjižnica Žalec	1	1	1

Izhajajoč iz podatkov, zbranih v popisu stanja, ugotavljamo slabo usposobljenost kadra za obdelavo gradiv, saj v domoznanstvu osrednjih knjižnic konec leta 2009 ni bilo zaposlenega niti enega delavca z veljavno licenco iz vzajemne katalogizacije. Rezultati ankete kažejo, da se večina domoz-

Izvajanje domoznanske dejavnosti

Vse knjižnice na območju pridobivajo in hranijo domoznansko gradivo in informacije ter organizirajo domoznanske prireditve. Vse knjižnice, razen Knjižnice Mozirje, tudi izposojajo domoznansko gradivo. Knjižnica Mozirje nudi članom in

Preglednica 4: Način pridobivanja gradiv v deležih

Knjižnica	nakup	obvezni izvod	dar	drugo
Osrednja knjižnica Celje	30	10	49	11
Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik	11	0	89	0
Knjižnica Laško	70	0	30	0
Osrednja knjižnica Mozirje	10	0	90	0
JZ Knjižnica Rogaška Slatina	90	0	10	0
Splošna knjižnica Slovenske Konjice	50	0	50	0
Knjižnica Šentjur	26	0	74	0
JZ Knjižnica Šmarje pri Jelšah	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje	25	0	75	0
Knjižnica Velenje	30	0	70	0
Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi	90	0	10	0
Medobčinska splošna knjižnica Žalec	59?	0	59?	0

uporabnikom ogled gradiva le v prostorih knjižnice. Domoznansko gradivo obdelujejo vse knjižnice na območju, razen Knjižnice Šmarje pri Jelšah in Knjižnice Mileta Klopčiča Trbovlje. Bibliopedagoške dejavnosti ne izvajajo Knjižnica Slovenske Konjice, Knjižnica Mozirje, Knjižnica Šmarje pri Jelšah in Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje.

S publicistično dejavnostjo se ukvarjajo Knjižnica Laško, Splošna knjižnica Slovenske Konjice, Knjižnica Šmarje pri Jelšah, Knjižnica Šentjur in Medobčinska splošna knjižnica Žalec. Bibliografije izdelujejo Splošna knjižnica Slovenske Konjice in Knjižnica Velenje.

Preglednica 4 kaže razlike v nabavni politiki domoznanskega gradiva med posameznimi knjižnicami. Razmerje med deležem nakupa in deležem darov variira med 90 in 10 %, v korist enega ali drugega. Največji delež domoznanskega gradiva pridobita z nakupom Knjižnica Rogaška Slatina in Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi (90 %), največji delež z darovi pa Osrednja knjižnica Mozirje (90 %) in Knjižnica Antona

Sovreta Hrastnik (89 %). Pri Osrednji knjižnici Celje predstavlja delež »drugo« obdelava starega fonda.

Vse knjižnice na območju, razen Knjižnice Šentjur, Knjižnice Velenje in Knjižnice Mileta Klopčiča Zagorje, imajo priročno domoznansko zbirko. Vse knjižnice na območju skrbijo za pravilno zaščito in hranjenje gradiva v skladu z IFLA načeli za hrambo knjižničnega gradiva in ravnanja z njim.

Načrti knjižnic s Celjskega območja so usmerjeni predvsem v zbiranje domoznanskega gradiva in obdelavo neobdelanega gradiva ter v digitalizacijo domoznanskega gradiva in objavo na spletnih portalih Kamra in dLib. Zanimivo je, da dve knjižnici (Knjižnica Laško in Knjižnica Velenje) načrtujeta vzpostavitev svojih spletnih portalov.

Digitalizacija

Digitalizacijo, poleg Osrednje knjižnice Celje, na Celjskem območju izvajajo še: Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik, Knjižnica Laško, Knjižnica Velenje, Knjižnica Zagorje ob Savi in

Medobčinska splošna knjižnica Žalec. Knjižnice, ki digitalizacije ne izvajajo, so navedle naslednje vzroke: nimajo strokovnega znanja, nimajo delavca z opravljeno licenco iz vzajemne katalogizacije, še poteka urejanje in/ali katalogizacija gradiva.

Šest knjižnic načrtuje projekte digitalizacije tudi v bodoče. Štiri od njih (Osrednja knjižnica Celje, Knjižnica Laško, Knjižnica Velenje in Medobčinska knjižnica Žalec) načrtujejo izvedbo projektov digitalizacije skupaj s partnerskimi ustanovami. V Preglednici 6 navajamo načrte na področju digitalizacije.

Pripombe in komentarji

Posamezne knjižnice s Celjskega območja poročajo, da se v njih nahaja še dobršen del neinventariziranega in neobdelanega gradiva. Zato so bili nekateri podatki pridobljeni na podlagi ocen in štetja.

Nekatere knjižnice so podale tudi opombe k posredovanim anketam:

Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik je v prostorskih kapacitetah upoštevala le tekoče metre polic, pri št. enot/naslovov domoznanskega gradiva niso upoštevali zapuščine Lidije Šentjurske, za katero ocenjujejo, da imajo cca. 2000 enot. Opomba glede digitaliziranega gradiva: 650 enot slikovnega gradiva imajo skeniranih (originale so vrnili lastnikom). Zbrane so v posebnem albumu, ki si ga lahko ogledajo obiskovalci knjižnice. Od lastnikov imajo poleg uporabe še dovol-

Preglednica 5: Načrti na področju domoznanske dejavnosti za obdobje 2010-2012

Knjižnica	Komentar
Osrednja knjižnica Celje	V prihodnje nameravajo nadaljevati s permanentnim zbiranjem, obdelavo in hranjenjem gradiva. Predvsem si želimo aktivneje nastopiti kot ponudniki digitalnih vsebin s področja domoznanstva.
Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik	Nadaljevanje zbiranja starih razglednic in fotografij Hrastnika, zbiranje diplomskih, magistrskih in doktorskih del v tiskani in e-obliki, sodelovanje pri portalu Kamra .
Knjižnica Laško	V naslednjih 3 letih načrtujejo izid publikacije o Knjižnici Laško. Na spletni strani bomo postavili portal Znani Laščani. Še naprej bodo organizirali kvalitetna domoznanska predavanja, ki imajo v njihovi knjižnici daljšo tradicijo. Gre za predavanja o zgodovini Laškega in okoliških krajev, predstavitev rojakov in domoznanskih dogodkov. Načrtujejo obisk družin, pri katerih vedo, da se nahaja za nas zanimivo domoznansko gradivo, ki ga bodo evidentirali v skladu z dogovorom. Poskrbeli bodo za seznanitev z dLib.si zaposlenih in zainteresiranih uporabnikov, s posebnim poudarkom na pregledu revijalnega tiska, kjer si nadejajo, da bodo našli tudi članke, nanašajoče na njihovo območje. Prizadevali si bodo za racionalen način obdelanosti domoznanskih zbirk, tudi s pomočjo drugih knjižnic. Bolj sistematično bodo pristopili k digitalizaciji domoznanskih gradiv (sodelovali bodo na portalu Kamra, s predstavitvijo našega domoznanskega projekta Hum).
Osrednja knjižnica Mozirje	Otvoritev domoznanske čitalnice; katalogizacija gradiva v domoznanski čitalnici;
JZ Knjižnica Rogaška Slatina	popis zapuščin
Splošna knjižnica Slovenske Konjice	pridobitev primerne prostora za hrambo domoznanskega gradiva
Knjižnica Šentjur	Katalogizacija vsega domoznanskega gradiva in dopolnitev občinskega odloka o premičnih kulturnih spomenikih.
JZ Knjižnica Šmarje pri Jelšah	sistematična digitalizacija domoznanskega gradiva
Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje	
Knjižnica Velenje	Nadaljevati z zbiranjem in obdelovanjem domoznanskega gradiva in z njegovo digitalizacijo. Poskušati znižati delež neobdelanega domoznanskega gradiva. Do konca leta 2011 objaviti spletno verzijo Šaleškega biografskega leksikona. Nadaljevati z objavljanjem domoznanskih vsebin na portalu Kamra in DLib.si. Bistveno zvišati delež domoznanstva na spletni strani Knjižnice Velenje (objaviti digitalizirano zbirko razglednic, filmsko in video zbirko, glasbeno zbirko, zbirke z naslovi Zaleščanski portreti, (Ne)znane osebnosti iz porečja Pake, Zgodovina knjižnic v Šaleški dolini in digitalizirano prilogo z naslovom Knjižnični kurir, ki izhaja kot priloga v lokalnem tedniku Naš čas. Omogočiti bralcem »čitalniški« dostop do digitaliziranega domoznanskega gradiva, ki nima urejenih avtorskih pravic.
Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi	Obdelava (v cobiss) »sive literature« - raziskovalnih nalog, šolskih časopisov, obdelava razglednic
Medobčinska splošna knjižnica Žalec	Pridobitev licence za kreiranje zapisov, inventarizacija neknjižnega gradiva.

jenje za predvajanje gradiva v knjižnici.

Knjižnica Laško: »V domoznanski sobi osrednje knjižnice v Laškem je postavljena večina domoznanskega gradiva. Domoznansko gradivo, ki ga imamo v več izvodih, se nahaja tudi v prostem pristopu: pri informatorju, v čitalnici, in sicer na različnih strokovnih področjih: zgodovina, geografija, arhitektura, arheologija, etnologija ... V domoznanskem prostoru hranimo tudi 93 starejših tiskov oz. faksimiliranih izdaj in 158 enot v rokopisni in tipkopisni obliki, slikovno gradivo (fotografije prireditev z zgiban-kami v albumih, fotografije prostorov osrednje knjižnice in nje-

nih enot ter utripa v njih, fotokopije slikovnega gradiva – portreti Aškerca in njegovih sorodnikov, razglednice Laškega, Radeč, Zidanega Mosta in Rimskih Toplic, katerih lastnik originalov je Osrednja knjižnica Celje), gradivo sej občinskega sveta, zvočne posnetke domoznanskih prireditev, zvočne posnetke in fotografije občinskih in območnih revij, ki jih je organiziral JSKD OI Laško, drobni tisk ... To gradivo, razen faksimiliranih izdaj, ni računalniško ali klasično obdelano. Pri drobnem tisku zbiramo načrtno zbiramo vse zgibanke prireditev v knjižnici, ki so priložene fotografijam v albumih. Hranimo tudi plakate pomembnejših

dogodkov knjižnice. Knjižnica zbira in hrani letne in mesečne napovednike kulturnih prireditev v kraju ter nekatera vabila kulturnega centra in knjižnic v območju. Strokovno obdelanega nimamo gradiva, ki je bilo uporabljeno pri nastajanju publikacij, ki jih je izdala Knjižnica Laško, npr. personalne mape za Znane Laščane, ki vsebujejo biografske podatke, fotokopije bibliografij, člankov, recenzij, pisma, fotografije ... V letu 2010 smo poskusno pričeli z digitalizacijo zvočnih posnetkov nekaterih pomembnejših domoznanskih predavanj, ki so se zvrstila v knjižnici. Pri navajanju zaposlenih, ki se ukvarjajo z domoznanstvom v okviru splošnega

oddelka, smo navedli 3 osebe (ravnateljico Metko Kovačič ter bibliotekarja Gabrijela Pirš in Mateja Jazbinška. Po povprečnem številu ur pomeni to koeficient 0,3).«

Knjižnica Rogaška Slatina: »Zaradi dosedanjega načina označevanja in postavitve domoznanskega gradiva v Knjižnici Rogaška Slatina iz statistik ni razvidno, kdaj gre za domoznansko gradivo našega območja (Občini Rogaška Slatina in Rogatec), kdaj pa za domoznansko gradivo v širšem pomenu. Poleg tega velik del gradiva še ni obdelan in inventariziran. Navedeni podatki so bili zato pridobljeni na podlagi štetja naslovov in inventarnih enot domoznanskega gradiva ter oceni stanja pridobljenega domoznanskega gradiva, ki še ni primerno obdelano oz. urejeni.

PRIRAST 2009 - pridobili smo 10 naslovov monografskih publikacij, ki se vežejo (tema,

avtor) na območje občin Rogaška Slatina in Rogatec. Vse publikacije so v bazi. Poleg tega smo zbrali 31 plakatov in okoli 200 enot drobnih tiskov, ki pa niso v bazi.

Pojasnili k vpisanim podatkom:

1. Knjižno gradivo z dom. vsebino - prešteto/ocenjeno stanje obdelanih in neobdelanih knjižnih monografskih publikacij
2. Slikovno gradivo - ocena na podlagi štetja starih razglednic in fotografij (večinoma še niso v bazi)
3. Periodika - trajno hranimo 2 naslova: Rogaške novice in Novi tednik, priložnostno pridobivamo glasila Šolskega centra Rogaška Slatina in osnovnih šol občin
4. Drobni tiski - navedeno je število zbirnih map, za katere še niso narejeni zbirni zapisi. Trenutno imamo 40 map drobnih tiskov in 4 tematske mape plakatov (190 plakatov)«.

Knjižnica Antona Sovreta Hrast-

nik in Knjižnica Laško sta posredovali tudi mnenje in predloge. V Hrastniku si želijo večjega sodelovanja med knjižnicami, v Laškem pa pogrešajo izobraževanja v zvezi z obdelavo domoznanskega gradiva (zbirni zapisi).

Na temelju analize domoznanske ankete 2009 na Celjskem območju bomo prilagodili načrt domoznanske dejavnosti za območje in skušali izboljšati stanje. Rezultati kažejo, da nekaj knjižnic na območju v izvajanju domoznanske dejavnosti izstopa, medtem ko imajo nekatere knjižnice težave s kadrovsko zasedbo in predvsem pomanjkanjem primerno strokovno usposobljenega kadra. Na območju zelo malo knjižnic premore bibliotekarje z opravljenjo licenco vzajemne katalogizacije, ki je osnovni pogoj za kvalitetno obdelavo domoznanskega gradiva in informacij, prav tako pa se čuti pomanjkljivost

Preglednica 6: Načrti na področju digitalizacije (2010-2012)

Knjižnica	Komentar
Osrednja knjižnica Celje	Naš načrt na področju digitalizacije je nadaljevanje digitalizacije celjske periodike in redkih tiskov. Še večjo pozornost želimo posvečati povezovanju s knjižnicami na območju in partnerskimi institucijami (arhiv, muzeji) pri vnosu na regijski portal Kamra in s tem zagotoviti čim večjo javno dostopnost domoznanskih vsebin našega območja. V naslednjih treh letih nameravamo aktivno sodelovati v projektu Prva svetovna vojna ter digitalizirati periodiko in knjižno gradivo v okviru odobrenih sredstev na razpisih.
Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik	nadaljevati z digitalizacijo starih razglednic
Knjižnica Laško	Nadaljevali bomo z digitalizacijo zvočnih posnetkov domoznanskih predavanj v knjižnici in slikovnih domoznanskih posnetkov (delno razglednice, delno fotografije). Sodelovali bomo pri digitalizaciji za Kamro.
Osrednja knjižnica Mozirje	
JZ Knjižnica Rogaška Slatina	
Splošna knjižnica Slovenske Konjice	
Knjižnica Šentjur	
JZ Knjižnica Šmarje pri Jelšah	
Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje	
Knjižnica Velenje	-po končani digitalizaciji osrednjih velenjskih časnikov nadaljevati z digitalizacijo glasil Gorenja in Premogovnika Velenje, leto 2012 - sproti digitalizirati slikovno gradivo - nadaljevati z digitalizacijo zvočnih posnetkov lokalnih glasbenikov
Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi	Digitalizirati stare razglednice in raziskovalne naloge, ki so jih naredili osnovnošolci.
Medobčinska splošna knjižnica Žalec	Če bo finančno stanje dovoljevalo, bomo digitalizirali še nekaj gradiva.

Preglednica 7: Prirast domoznanskega gradiva in zaposlenost za domoznanstvo

Knjižnica	Prirast dom. (2009)	EPZ realiziran	EPZ po pravilniku (0,32 za domoznanstvo)	EPZ glede na prirast – prirast (1 EPZ na 5000 enot)	Pripadajoč EPZ po pravilniku + prirast
Osrednja knjižnica Celje	1006	3,5	0,32	0,20	0,52
Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik	37	0,03	0,32	0,00	0,32
Knjižnica Laško	47	0,3	0,32	0,00	0,32
Osrednja knjižnica Mozirje	36	2	0,32	0,00	0,32
JZ Knjižnica Rogaška Slatina	Ni podatka	0,12-0,24	0,32	-	0,32
Splošna knjižnica Slovenske Konjice	62	Ni podatka	0,32	0,01	0,33
Knjižnica Šentjur	60	0	0,32	0,01	0,33
JZ Knjižnica Šmarje pri Jelšah	Ni podatka	0,3	0,32	-	0,32
Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje	4	0	0	0,00	0,32
Knjižnica Velenje	707	0,74	0,32	0,14	0,46
Knjižnica Mileta Klopčiča Zagorje ob Savi	Ni podatka	Ni podatka	0,32	-	0,32
Medobčinska splošna knjižnica Žalec	328	1	0,32	0,07	0,39

vo znanje s področja digitalizacije.

Na podlagi *Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe* so knjižnice, ki opravljajo domoznansko dejavnost, upravičene do 0,32 EPZ ter za vsakih 5.000 enot domoznanskega gradiva do 1 EPZ. Glede na prirast domoz-

nanskega gradiva, sta v skladu s *Pravilnikom*, opravičeni Knjižnica Velenje do 0,14 EPZ in Medobčinska splošna knjižnica Žalec do 0,07 (EPZ) zaposlenega za domoznanstvo. Večina knjižnic ima realizacijo zaposlenih na domoznanski dejavnosti (v EPZ) v manjši od upravičenega.

Preglednica 8 kaže, da je manj zaposlenih, kot to predvideva Pravilnik, v Knjižnici Hrastnik (0,03 EPZ), Mozirju (0,39 EPZ), Šentjurju (0,68 EPZ), Velenju (3,44 EPZ) in Žalcu (3,72 EPZ).

Andreja Videc
Osrednja knjižnica Celje

Preglednica 8: Primerjava med pripadajočim obsegom kadrov glede na pravilnik in realiziranim v EPZ

KNJIŽNICA	št. preb. 1.7.2010	0,37 strok. del./ 1.000 preb. 2. čl. Zknj	0,32/6. dejavn. 16. čl. Zknj	Skupaj po pravilniku	Stanje 2009 delavci strokovni EPZ vir: bib-Sist
Celje	63.693	23,57	0,32	23,89	42,00
Hrastnik	10.031	3,71	0,32	4,03	4,00
Laško	18.069	6,69	0,32	7,01	7,50
Mozirje	16.402	6,07	0,32	6,39	6,00
Rogaška Slatina	14.223	5,26	0,32	5,58	6,00
Slovenske Konjice	23.136	8,56	0,32	8,88	10,00
Šentjur	19.884	7,36	0,32	7,68	7,00
Šmarje	18.082	6,69	0,32	7,01	8,00
Trbovlje	17.376	6,43	0,00	6,43	8,00
Velenje	44.925	16,62	0,32	16,94	13,50
Zagorje	17.076	6,32	0,32	6,64	7,00
Žalec	41.625	15,40	0,32	15,72	12,00
MREŽA	304.522				131,00

Analiza podatkov domoznanskega vprašalnika 2009 za Dolenjsko območje

Osnovno

Na Dolenjskem območju, poleg območne knjižnice (v nadaljevanju OOK) Novo mesto, deluje 8 osrednjih knjižnic (v nadaljevanju OK), torej skupaj 9 splošnih knjižnic. V letu 2009 je imela večina knjižnic (6) domoznansko dejavnost organizirano v okviru drugih oddelkov, 2 knjižnici (Novo mesto in Brežice) sta imeli oz. imata samostojni domoznanski oddelek, Knjižnica Črnomelj pa še ni imela organizirane domoznanske dejavnosti.

Nobena od njih ni vodila ločene

porabe sredstev za nakup domoznanskega gradiva.

Iz Preglednice 1 lahko ugotovimo, da so OK Dolenjske, Bele krajine in Posavja namenjale domoznanskim zbirkam največ 4 % površin (Knjižnica Sevnica), večina je imela domoznansko dejavnost organizirano v okviru drugih oddelkov, predvsem na oddelku izposoje. V večini skromen odstotek je tudi posledica prostorske stiske knjižnic (Knjižnica Črnomelj, Knjižnica Pavla Golie Trebnje ...). Tudi OOK Novo mesto še ni imela dovolj prostorskih kapaci-

tet za domoznanske zbirke zaradi nedokončane prenove knjižnice.

Iz Preglednice 2 lahko ugotovimo, da je bil med OK Dolenjske, Bele krajine in Posavja najvišji odstotek domoznanskega gradiva v Knjižnici Pavla Golie Trebnje, in sicer 2,74 %, sledi ji Knjižnica Kočevje. Obe knjižnici imata domoznanstvo organizirano v okviru drugih oddelkov. Dve knjižnici nista navedli podatkov. OOK Novo mesto je imela tudi, v primerjavi z ostalimi slovenskimi OOK, najvišji odstotek domoznanskega gradiva

(20,67 %), dejavnost pa organizirano kot samostojni oddelek v okviru knjižnice.

Do prekrivanja ali nepokritosti pri izvajanju domoznanske dejavnosti na območju Dolenjske in Posavja ne pri-

Preglednica 1: Odstotek površine knjižnice, namenjene za domoznanstvo

Knjižnica	Tip	Org. domoznanstva	Odstotek površine namenjene domoznanstvu
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	OOK	samostojni oddelek v okviru knj.	2,40 %
Knjižnica Brežice	OK	samostojni oddelek v okviru knj.	1,62 %
Knjižnica Črnomelj	OK	nima org. dom. dejavnosti	n.p.
Knjižnica Kočevje	OK	v okviru drugih oddelkov/izposoje	1 %
Knjižnica Miklova hiša Ribnica	OK	v okviru drugih oddelkov/izposoje	1,80 %
Knjižnica Pavla Golie Trebnje	OK	v okviru drugih oddelkov/izposoje	0 %
Knjižnica Sevnica	OK	v okviru drugih oddelkov/izposoje	4,10 %
Ljudska knjižnica Metlika	OK	v okviru drugih oddelkov/izposoje	3,51 %
Valvasorjeva knjižnica Krško	OK	v okviru drugih oddelkov/izposoje	n.p.

Preglednica 2: Odstotek zaloge domoznanskega gradiva glede na celoten fond

Knjižnica	Odstotek dom. gradiva	Org. domoznanstva
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	20,67 %	samostojni oddelek v okviru knj.
Knjižnica Brežice	1,83 %	samostojni oddelek v okviru knj.
Knjižnica Črnomelj	n.p.	nima org. dom. dejavnosti
Knjižnica Kočevje	2,52 %	v okviru drugih oddelkov/izposoje
Knjižnica Miklova hiša Ribnica	1,1 %	v okviru drugih oddelkov/izposoje
Knjižnica Pavla Golie Trebnje	2,74 %	v okviru drugih oddelkov/izposoje
Knjižnica Sevnica	0,91 %	v okviru drugih oddelkov/izposoje
Ljudska knjižnica Metlika	1,95 %	v okviru drugih oddelkov/izposoje
Valvasorjeva knjižnica Krško	n.p.	v okviru drugih oddelkov/izposoje

haja, deloma je nepokrito območje Bele krajine, saj na podlagi rezultatov ankete ugotavljamo, da Knjižnica Črnomelj nima organizirane domoznanske dejavnosti.

Organiziranost domoznanske dejavnosti

Večina (6 od 8, tj. 75 %) OK-jev Dolenjske, Bele krajine in Posavja je domoznansko dejavnost v letu 2009 izvajala v okviru drugih oddelkov (izposoje ali obdelave). Knjižnica Brežice je navedla, da ima samostojni domoznanski oddelek v okviru knjižnice, Knjižnica Črnomelj pa sploh nima organizirane domoznanske dejavnosti. V OOK v Novem mestu je bil domoznanski oddelek ustanovljen leta 1971, v Knjižnici Miklova hiša v

Ribnici so pričeli opravljati domoznansko dejavnost v okviru oddelka obdelave leta 1991, Knjižnica Sevnica je pričela domoznansko dejavnost opravljati v okviru drugih oddelkov leta 1992, Ljudska knjižnica Metlika pa leta 1998. Ostali OK-ji teh podatkov niso navedli. Sprememb od leta 2006 praktično ni bilo.

Sodeč po podatkih iz anketnega vprašalnika nobena OK ni imela sistemiziranega zasedenega delovnega mesta samo za domoznanstvo, temveč je bila ta dejavnost integrirana v delo posameznih oddelkov oz. celotne knjižnice: v knjižnicah v Metliki in Trebnjem se z domoznansko dejavnostjo ukvarja 1 (eden) zaposleni, v knjižnici v

Ribnici vseh 5 zaposlenih (po potrebi) ter v knjižnici Sevnica 0,5 zaposlenega. Ostali OK-ji pa niso posredovali podatkov. OOK Novo mesto je imela v samostojnem oddelku zasedeni 2 delovni mesti oz. 2 strokovno usposobljeni zaposleni in je s tem izpolnjevala drugi odstavek 14. člena *Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe*.

Glede na podatke v anketnem vprašalniku je polovica knjižnic svoje zaposlene, ki se neposredno ali posredno ukvarjajo z domoznansko dejavnostjo, izobraževala preko neformalnih oblik izobraževanja znotraj stroke (tečaji, predavanja, delavnice, seminarji itd.) in/ali v sodelovanju z drugimi sorodnimi ustanovami (muzeji, arhivi, galerije ipd.). Ostali OK-ji na to vprašanje niso odgovorili, iz česar bi bilo mogoče sklepati, da se na tem področju zaposleni niso izobraževali.

Izvajanje domoznanske dejavnosti

OOK Novo mesto in večina OK-jev območja so izvajali naslednje domoznanske naloge: pridobivanje, hranjenje, obdelavo in izposajo domoznanskega gradiva, posredovanje domoznanskih informacij, organizacijo domoznanskih prireditvev, bibliopedagoško, razstavno in pub-

11 Preglednica 3: Prekrivajoča se območja domoznanske dejavnosti posameznih knjižnic, morebitne sive lise

Knjižnica	Geografsko območje domoznanske dejavnosti
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	Občina Novo mesto in občine: Šentjernej, Škocjan, Mirna Peč, Žužemberk, Straža, Dolenjske Toplice, Šmarješke Toplice
Knjižnica Brežice	Občina Brežice
Knjižnica Črnomelj	Občina Črnomelj, Občina Semič
Knjižnica Kočevje	Občina Kočevje, Občina Kostel (kolekcija)
Knjižnica Miklova hiša Ribnica	Občina Ribnica, Občina Sodražica, Občina Loški Potok
Knjižnica Pavla Golie Trebnje	Občina Trebnje, Občina Šentrupert, Občina Mokronog - Trebelno
Knjižnica Sevnica	Občina Sevnica
Ljudska knjižnica Metlika	Občina Metlika
Valvasorjeva knjižnica Krško	Občina Krško, Občina Kostanjevica na Krki

Preglednica 4: Odstotkovni prikaz pridobivanja gradiv

Knjižnica	Nakup	Obvezni izvod	Dar	Drugo
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	75	10	10	5
Knjižnica Brežice	40		60	
Knjižnica Črnomelj				
Knjižnica Kočevje	85		15	
Knjižnica Miklova hiša Ribnica	5		90	5
Knjižnica Pavla Golie Trebnje	24		61	15
Knjižnica Sevnica	62		38	
Ljudska knjižnica Metlika	80		20	
Valvasorjeva knjižnica Krško	40		60	

licistično dejavnost. Knjižnica Črnomelj ni izvajala obdelave gradiva, nekaj se jih ni ukvarjalo s publicistično dejavnostjo (3 OK), večina knjižnic ni izdelovala bibliografij v klasični ali elektronski obliki ter bibliografij lokalnih avtorjev v klasični ali elektronski obliki (razen OOK Novo mesto, OK Brežice in Krško).

Pri stanju domoznanskega gradiva je v OK-jih območja pou-darek na knjižnem gradivu (tudi starejšem dragocenem gradivu) in periodiki, nato sledi slikovno,

rokopisno, kartografsko gradivo in drobni tiski. Skromne so zaloge video, avdio posnetkov, elektronskih virov. Po stanju zaloge domoznanskega gradiva, poleg OOK Novo mesto, med OK-ji izstopa zlasti Valvasorjeva knjižnica Krško, vedno bogatejše domoznanske zbirke imajo npr. tudi knjižnice Brežice, Kočevje in Trebnje.

Vse knjižnice, razen Knjižnice Črnomelj, so usmerjene v zbiranje tako primarnega kot sekundarnega domoznanskega gradiva.

Zanimivo je, da kar 4 knjižnice od 8, ki načrtno pridobivajo domoznansko gradivo, največ le-tega pridobijo iz naslova darov (OK Brežice, Krško, Ribnica in Trebnje), pri ostali polovici pa prednjači nakup (OOK Novo mesto, Kočevje, Metlika in Sevnica). OOK Novo mesto prejema manjši odstotek gradiva tudi iz obveznega gradiva, 3 knjižnice so navedle tudi druge vire.

Večina knjižnic ima domoznansko gradivo postavljeno kot samostojno zbirko v prostem pristopu ali vključeno v ostalo knjižno zbirko v prostem pristopu, 3 knjižnice (OOK Novo mesto, OK Kočevje in Krško) imata določen del gradiva postavljene-ga kot samostojno zbirko v skladišču oz. v arhivu. Vse knjižnice, razen brežiške in sevniske, imajo tudi priročno domoznansko zbirko.

Vse knjižnice, razen OK Metlika in Trebnje, po njihovem mnenju skrbijo za pravilno zaščito in hranjenje gradiva v skladu z IFLA načeli za hrambo knjižnič-

Preglednica 5: Načrti na področju domoznanske dejavnosti za obdobje 2010-2012

Knjižnica	Komentar
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	Pridobitev prostorov za domoznansko dejavnost po projektu prenove Knjižnice M. Jarca Novo mesto, urejanje domoznanskih zbirk (popis za register slovenske kulturne dediščine ...), digitalizacija, pridobivanje domoznanskega gradiva, promocija domoznanskih zbirk (založništvo, prireditve, razstave ...)
Knjižnica Brežice	Obdelava člankov retroaktivno, obdelava zbirnih map, digitalizacija
Knjižnica Črnomelj	/
Knjižnica Kočevje	Digitalizacija zbirke razglednic fotografa Josefa Dorniga, ki prikazujejo predvojno obdobje Kočevja. Gradivo, ki še ni obdelano, obdelati
Knjižnica Miklova hiša Ribnica	V prihodnjih treh letih si bomo prizadevali, da bomo katalogizirali čim več še neobdelanega domoznanskega gradiva, še zlasti članke z domoznansko vsebino
Knjižnica Pavla Golie Trebnje	Obdelava še neinventariziranih gradiv
Knjižnica Sevnica	Katalogizacija predvsem člankov in drobnega tiska
Ljudska knjižnica Metlika	n.p.
Valvasorjeva knjižnica Krško	Katalogizacija neobdelanega neknjižnega gradiva (AV gradiva), digitalizacija določenih vsebin (serije)

nega gradiva in ravnanja z njim.

Standardi za splošne knjižnice (za obdobje od 1. maja 2005 do 30. aprila 2015) v svoji 4. točki o oblikovanju knjižnične zbirke določajo, da se posebna ali domoznanska zbirka knjižničnega gradiva oblikuje ločeno, kadar ima knjižnica 3.000 naslovov takega gradiva. Po podatkih iz vprašalnika imata samostojni domoznanski oddelki le dve knjižnici na našem območju, in sicer Knjižnica Mirana Jarca kot osrednja območna knjižnica in Knjižnica Brežice kot osrednja knjižnica. Razen Knjižnice Črnomelj, ki nima organizirane domoznanske dejavnosti, imajo ostale osrednje knjižnice domoznansko organizirano v okviru drugih oddelkov.

Knjižnice imajo največ obdelanega monografskega gradiva, sledi posebno knjižnično gradivo, članki in periodika. Med osrednjimi knjižnicami ima največ bibliografsko obdelanega gradiva Valvasorjeva knjižnica Krško, ostale pa sorazmerno manj. Valvasorjeva knjižnica opravlja domoznansko dejav-

nost načrtno že vrsto let.

Katalogizatorji morajo pri bibliografski in formalni obdelavi, poleg katalogizacijskih pravil, poznati tudi svoje domoznansko okolje tako z zgodovinskega, geografskega, etnološkega in še kakšnega drugega vidika. Pomembno je tudi poznavanje oseb, ki so ali še delujejo na področju, še posebno takrat, ko je potrebno kreirati značnico za avtorja v bazi CONOR. Vse te posebnosti pa pogojuje tudi čas, ki ga za obdelavo domoznanskega gradiva porabijo bibliotekarji - katalogizatorji.

Večina OK-jev Dolenjske, Bele krajine in Posavja želi v prihodnjih treh letih inventarizirati, katalogizirati in urediti čim več še neobdelanega domoznanskega gradiva (članki, drobni tisk, AV gradivo ...). Nekateri OK-ji – Knjižnica Brežice, Knjižnica Kočevje, Valvasorjeva knjižnica Krško in OOK Novo mesto bodo posvetili pozornost digitalizaciji domoznanskega gradiva. V Novem mestu pa imajo tudi željo, da čim prej pridobijo prostore za domoznansko dejavnost po projektu nedokončane pre-

nove knjižnice, kar bi omogočilo boljši razvoj in delovanje domoznanskega oddelka.

OK Krško in Trebnje, ki sedaj izvajata domoznansko dejavnost v okviru drugih oddelkov, želita v prihodnjih treh letih oblikovati samostojen domoznanski oddelki, in sicer brez oblikovanja samostojne domoznanske zbirke in brez sistemiziranega delovnega mesta strokovnega delavca za domoznansko področje.

Digitalizacija

V digitalizacijo domoznanskih gradiv so vključene 3 knjižnice z območja Dolenjske, Bele krajine in Posavja: OOK Novo mesto, Valvasorjeva knjižnica Krško in Knjižnica Pavla Golie Trebnje. Ostalih 6 OK-jev je v anketi odgovorilo, da digitalizacije ne bodo izvajali predvsem zaradi pomanjkanja sredstev, kadra in opreme. Na osnovi podatkov ankete ugotavljamo, da je na Dolenjskem območju digitaliziranega največ slikovnega in tekstovnega (periodika) ter kartografskega gradiva (OOK Novo mesto, OK Krško).

Preglednica 6: Načrti na področju digitalizacije (2010-2012)

Knjižnica	Projekti digitalizacije
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	Digitalizacija domoznanske periodike (Dolenjski list), redkih starih tiskov, slikovnih zbirk (podobice, razglednice)
Knjižnica Brežice	digitalizacija
Knjižnica Črnomelj	/
Knjižnica Kočevje	Digitalizacija zbirke razglednic fotografa Josefa Dorniga, ki prikazujejo predvojno obdobje Kočevja. Gradivo, ki še ni obdelano, obdelati
Knjižnica Miklova hiša Ribnica	n.p.
Knjižnica Pavla Golie Trebnje	Nadaljevanje digitalizacije video gradiv domoznanske zbirke Janeza Janežiča, posamični projekti digitalizacije pomembnejših domoznanskih gradiv
Knjižnica Sevnica	n.p.
Ljudska knjižnica Metlika	n.p.
Valvasorjeva knjižnica Krško	Digitalizacija določenih vsebin: 1. serijske publikacije (šolska glasila ...), 2. šolske raziskovalne naloge, 3. knjižne izdaje, 4. določeno neknjižno in knjižno gradivo, časopisje, v kolikor bomo pridobili dovoljenja

Preglednica 7: Število zaposlenih, ki se ukvarjajo z domoznansko dejavnostjo

Knjižnica	Prirast dom. (2009)	EPZ realiziran	EPZ po pravilniku (0,32 za domoznanstvo)	EPZ glede na prirast – prirast (1 EPZ na 5000 enot)	Pripadajoč EPZ po pravilniku + prirast
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	933	2	0,32	0,19	0,51
Knjižnica Brežice	35	n.p.	0,32	0	0,32
Knjižnica Črnomelj	n.p.	n.p.	/ (ne izvajajo dom. dejavnosti)	/	/
Knjižnica Kočevje	61	n.p.	0,32	0	0,32
Knjižnica Miklova hiša Ribnica	17	5 zaposlenih po potrebi	0,32	0	0,32
Knjižnica Pavla Golie Trebnje	197	1-4 ure tedensko	0,32	0	0,32
Knjižnica Sevnica	99	0,5	0,32	0	0,32
Ljudska knjižnica Metlika	58	1-2 uri tedensko	0,32	0	0,32
Valvasorjeva knjižnica Krško	n.p.	n.p.	0,32	0	0,32

Digitalizirano gradivo je dostopno uporabnikom v glavnem na CD-R, preko spletnih strani knjižnic (tudi v vzajemnem katalogu COBISS/OPAC), preko portala KAMRA in portala dLib.si. Nekaterne knjižnice (Preglednica 6), v skladu s svojimi možnostmi, načrtujejo digitalizacijo v naslednjem triletnem obdobju. 2 knjižnici načrtujeta digitalizacijo skupaj s partnerskimi organizacijami (OOK Novo mesto in OK Trebnje), 1 knjižnica (OK Krško) bo projekte peljala sama, za ostale knjižnice podatkov ni.

Pripombe in komentarji

Knjižnice so na koncu ankete

izpostavile dejstvo, da je podano število domoznanskega gradiva večkrat njihova ocena, saj je določen delež gradiva neinventariziran (drobni tisk, članki).

V Knjižnici Kočevje pogrešajo enotna navodila glede zbiranja domoznanskega gradiva, njegove pomembnosti in obdelave.

Na osnovi dobljenih podatkov (Preglednica 7) težko ugotovimo realno sliko, koliko zaposlenih se dejansko načrtno ukvarja z domoznansko dejavnostjo, a vsekakor je jasno, da je za vse zgoraj ugotovljene dejavnosti, potrebe in načrte za prihodnost

to kadrovske stanje gotovo nezadovoljivo in v večini primerov ne omogoča kakovostnega razvoja domoznanske dejavnosti na območju Dolenjske, Bele krajine in Posavja.

V OOK Novo mesto bomo pripravili seznam že obstoječih standardov, smernic in priporočil o izvajanju domoznanske dejavnosti, ki bodo lahko OK-jem v pomoč pri izvajanju nalog domoznanstva.

Darja Peperko Golob,
Maja Medic,
Klementina Kolarek
Knjižnica Mirna Jarca Novo mesto

14

KNJIŽNIČNE PRIREDITVE

Potokrog

Mestna knjižnica Ljubljana v svojih enotah letno organizira več kot 100 potopisnih predavanj, kar predstavlja širok in dobro obiskovan del prireditvene ponudbe. Zaradi tega smo pripravili nov koncept organiziranja tovrstnih predavanj, ki smo ga poimenovali Potokrog. S tem bomo našim uporabnikom ponudili cikel kvalitetnih in usklajenih predavanj, ki bodo dobila skupno, prepoznavno podobo, ki bo bogatila prireditveno ponudbo MKL in z njeno vsebino pritegnila nove uporabnike oziroma obiskovalce. Vodjem prireditev v posameznih OE bodo na voljo enotni plakati, enotni napovedniki Potokroga, enotna celostna podoba, oglaševanje ter seznam več kot 100 kvalitetnejših avtorjev, ki jim bo v pomoč pri izbiri predavanj oziroma avtorjev.

V bližnji prihodnosti bomo vzporedno s predavanji ponudili tudi priporočilne sezname tovrstne literature in s tem promovirali tudi našo bogato knjižno zbirko in neknjižno gradivo s tega področja (DVD-strokovni, dokumentarni filmi, CD- etno-glasba).

Marko Lakovič
Mestna knjižnica Ljubljana

Pripravljanje Evrope za leto 2020: vloga knjižnice v raziskovanju, izobraževanju in družbi

Getting Europe ready for 2020: the library's role in research, education and society, LIBER 40th Annual Conference, Barcelona, 29. 6.–2. 7. 2011

Jubilejna štirideseta konferenca evropskega združenja raziskovalnih knjižnic LIBER (Association of European Research Libraries) je bila konec junija in v začetku julija 2011 v Barceloni. Organizacijo dogodka so prevzeli knjižničarji barcelonske politehnike (Universitat Politècnica de Catalunya – Barcelona Tech). Najpomembnejšega evropskega dogodka za raziskovalne knjižnice se je udeležilo 400 udeležencev, ki so lahko izbirali med štirimi vabljenimi plenarnimi predavanji in 44 predstavitev analiz, inovativnih dosežkov ter primerov dobrih praks. V sklopu posterjev je bilo kratko predstavljenih in na ogled 28 posterjev. Sponzorji so svoje storitve lahko predstavili na stojnicah, najpomembnejši med njimi tudi v okviru plenarnega programa. Dogajanje je bilo možno preko posnetkov neposredno spremljati na spletni strani konference, kjer so na voljo program in predstavitve. Naslednja konferenca LIBER bo v estonskem Tartuju od 27. do 30. 6. 2012.

Konference LIBER so usmerjene v prepoznavanje strateških sprememb okolij, v katerih delujejo raziskovalne knjižnice, in posledično potrebnega preoblikovanja ter vzpostavljanja novih storitev teh knjižnic.

LIBER je štiri desetletja delovanja obeležil tudi z izdajo knjige *Innovation through co-operation: the history of LIBER: Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche 1971–2009*. Pregled

15

dejavnosti in dosežkov združenja je pripravil Esko Häkli, predsednik združenja v obdobju od leta 1995 do leta 1998. Knjigo je v imenu organizacije LIBER izdala danska nacionalna knjižnica.

DELAVNICE IN SREČANJA PRED KONFERENCO

Pred začetkom konference (27. in 28. ter 29. 6. 2011 dopoldan) so potekali sestanki delovnih teles združenja, delavnice in srečanja ter seminar, ki se ga je bilo možno udeležiti ob plačilu dodatne kotizacije.

Seminar za voditeljstvo: Je bil prvi del izobraževanja vodstvenih delavcev knjižnic za uspešno vodenje v časih sprememb. Drugi del izobraže-

vanja bo izveden pred konferenco LIBER 2012.

Delavnica Zbirke kulturne dediščine v digitalni prihodnosti: Kakšna bodo gradiva kulturne dediščine v prihodnosti, kako jih zbirati, evidentirati in hraniti? Kdo bodo ciljni uporabniki in kako bodo dostopali do gradiv? Katere so prioritete za promocijo, marketing in zagovorništvo zbirk kulturne dediščine sedaj, ko so gradiva še pretežno v fizični obliki, in v prihodnosti, ko bo večji delež gradiv v elektronski obliki?

Delavnica Knjižnice in podatki raziskav: preiskovanje možnosti za storitve in partnerstva: Spremembe v raziskovalni dejavnosti dajejo več pomena hranjenju in ponovni uporabi podatkov raziskav. To je hkrati izziv in priložnost za raziskovalne knjižnice – obvladovanje novih tehnologij in vzpostavljanje novih partnerstev. Pomembnejši zaključki delavnice so:

- v digitalne zbirke se shranjujejo tudi podatki raziskav, ne le znanstvene objave,
- pretežni del zbirk podatkov raziskav je odprto dostopen,
- z uporabo sodobnih tehnologij lahko podatke raziskav pripravimo za takojšnjo nadaljnjo uporabo,
- označevanje podatkov raziskav z označevalniki DOI, URN, URI in drugimi zagotavlja trajno dostopnost podatkov ter omogoča citiranje,
- v znanstvenih člankih so poleg znanstvenih objav vedno pogostejše citirani tudi podatki raziskav,
- dostopnost podatkov raziskav v digitalnih zbirkah pripomore k večji prepoznavnosti in citiranosti raziskovalcev.

Na delavnici so bile predstavljene različne programske opreme in odprte zbirke podatkov raziskav. **Merce Crosas** z univerze Harvard je predstavila Dataverse Network, ki vsebuje podatke 35.000 raziskav s skupno 750.000 podatkovnimi sklopi. Omogoča shranjevanje in iskanje podatkov raziskav, podpira različne podatkovne formate (pdf, xls, doc) in omogoča prenos podatkov v SPSS, STATA in Graph ML za takojšnjo nadaljnjo uporabo. **Jan Brase** z univerze v Hannoveru je predstavil orodje za shranjevanje in

dostop do podatkov raziskav DataCite. Sklopi podatkov so v zbirki označeni z označevalniki DOI. **Brian Hole** iz Britanske knjižnice je predstavil projekt DryadUK, ki zbira podatke temeljnih in aplikativnih biotehniških raziskav. Podatki raziskav morajo biti predhodno objavljeni v eni izmed recenziranih revij, shranitev v zbirko mora biti usklajena z založnikom. Možno je shranjevanje v različnih formatih (tabele, grafi, slike, matrike ...), podatki so pripravljeni za neposredno nadaljnjo uporabo. **Kevin Ashley** iz Digital Curation Centre je predstavil delovanje svoje ustanove, ki trajno hrani podatke raziskav in omogoča odprti dostop do njih.

Delavnica ODE: Raziskovalni podatki in znanstveno komuniciranje: vloga za knjižnico 21. stoletja: Opportunities for Data Exchange (ODE) je projekt LIBER, financiran iz evropskih sredstev. Spremlja in razširja informacije o primerih dobrih praks v deljenju, ponovni uporabi, hranjenju in citiranju primarnih podatkov raziskav z vidikov spodbud, ovir in razlik med znanstvenimi vedami. Pri tem upoštevajo stališča raziskovalcev, podatkovnih centrov, knjižnic in založnikov.

Delavnica APARSEN: Kako preizkusiti zagotovila glede digitalnega hranjenja?: Tudi APARSEN (Alliance for Permanent Access to the Records of Science Network) je projekt LIBER, financiran iz evropskih sredstev. Ob izbiri sistema za trajno hranjenje digitalnih vsebin je potrebno preveriti funkcionalnosti, ki bodo po več letih hranjenja omogočale dostop do vsebin.

Delavnica knjižnic Europeane: Knjižnice Europeane, knjige Googla in še več: združevanje raziskovalnih virov, v Evropi dostopnih na daljavo: Europeana Libraries je projekt LIBER iz evropskih sredstev, ki je združil nacionalne in univerzitetne knjižnice. Slednje so v okviru projekta v Europeano prispevale pet milijonov digitalnih objektov. Zgrajena je bila infrastruktura, ki bo evropskim raziskovalnim knjižnicam omogočala dodajati digitalne vsebine v Europeano.

Letno srečanje SPARC Europe (Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition): Izvršna direktorica **Astrid van Wesenbeeck** je poročala o aktivnostih organizacije po konferenci LIBER 2010. SPARC Europe je pripravil gradiva za delavnice o odprtem dostopu za raziskovalce, ki so na voljo evropskim raziskovalnim knjižnicam, in sodeloval v večini

večjih evropskih iniciativ v okolju odprtega dostopa (delavnica o prehodu revij znanstvenih združenj v odprti dostop, direktorij odprtih knjig, usmeritve združenja evropskih raziskovalnih univerz LERU glede odprtega dostopa). **Eelco Ferwerda** iz založbe Amsterdam University Press je predstavil projekt OAPEN (Open Access Publishing in European Networks) in OAPEN Library. Partnerji projekta izdajajo knjige s področij humanistike in družboslovja, ki so v elektronski obliki odprto dostopne (avtorji zadržijo materialne avtorske pravice – na primer v okviru licenc Creative Commons), tiskane različice so na voljo proti plačilu. Platforma OAPEN je na voljo knjižnicam za podporo raziskovalcev pri izdajanju odprtih knjig. **Lars Bjornshauge**, direktor knjižnic univerze v Lundu, je predstavil delovanje in usmeritve Directory of Open Access Journals. V direktoriju je 6800 revij in 111 zbirk. Upravljata ga dva knjižničarja, ekvivalenta polne zaposlitve. Vsak mesec dobijo približno 150 predlogov za vključitev revij, ki jih je potrebno evalvirati, hkrati preverjajo revije, ki so že v direktoriju, in izločajo tiste, ki ne izpolnjujejo več kriterijev. Zajemajo vsebine revij, ki so vključene v direktorij, in jih pošiljajo Kraljevi knjižnici Nizozemske za trajno hranjenje (K-DEPOT). Raziskovalne knjižnice revije iz direktorija vključujejo v knjižnične kataloge. Konec leta 2011 ali v začetku leta 2012 načrtujejo javno predstavitev Directory of Open Access Books (pri vzpostavitvi sodelujejo OASPA, OAPEN, SPARC Europe ...).

Srečanje YEP! Oblikovanje jutrišnjih knjižničnih strokovnjakov: LIBER YEP! povezuje mlade informacijske strokovnjake in jim pomaga pri razvoju za delo v dinamični, spodbujajoči ter odprti skupnosti evropskih knjižnic. Člani YEP! bodo v prihodnje svoje izkušnje izmenjevali v okolju družabnih omrežij (v ta namen se bosta osnovali skupini v omrežjih LinkedIn in Facebook) ter delovanje YEP! predstavili v svojih državah.

OTVORITEV IN UVODNO PREDAVANJE PREDSTAVNIKOV EVROPSKE KOMISIJE

Konferenco sta odprla **dr. Paul Ayris**, predsednik LIBER in direktor knjižnice University College London, ter **dr. Antoni Giró**, rektor univerze gostiteljice.

Neelie Kroes, podpredsednica Evropske komisije in komisarka za Digitalno agendo (preko video posnetka), in član njenega kabineta **Carl-**

Slika 1: Otvoritev konference (dr. Paul Ayris in dr. Antoni Giró)

Christian Buhr sta predstavila tri vidike Digitalne agende za Evropo: odprti dostop do raziskovalnih objav in podatkov ter kulture. Neelie Kroes

se zavzema za najširši možen dostop in znanje za vse. 95 odstotkov znanstvenih revij je dostopnih v elektronski obliki, cene revij se povečujejo za pet odstotkov letno. Potrebno je vzpostaviti odprti dostop do znanstvenih revij. Rezultati raziskav, financiranih iz sredstev EU, morajo biti javno dostopni. Za hranjenje objav je že vzpostavljena infrastruktura OpenAIRE, naslednji korak bo vzpostavitev infrastrukture za shranjevanje in odprto dostopnost podatkov raziskav (paneuropski portal odprtih podatkov). Digitalne zbirke raziskovalnih knjižnic naj bodo tudi dostopne preko Europeane, za katero se pričakuje, da bo leta 2015 vsebovala 30 milijonov objektov, leta 2016 vsa pomembnejša dela v javni domeni, v obdobju med letoma 2020 in 2025 naj bi bila v Europeani shranjena celotna kulturna dediščina in tekoča produkcija (za izvedbo bo potrebnih 100 milijonov evrov). Carl-Christian Buhr je predstavil dejavnosti Evropske komisije, ki usmerja politike (PSI, INSPIRE, IPR), zbira podatke (Eurostat, Tenders Electronic Daily), financira raziskave in inovacije ter gradi infrastrukturo za odprti dostop do znanstvenih objav (OpenAIRE) in podatkov raziskav ter do digitalne kulture (Europeana).

17 PLENARNA PREDAVANJA

Rick Luce, Emory University, Atlanta, ZDA. *Od tu do oblakov: e-raziskovanje in raziskovalna knjižnica.*

V okoljih raziskovalnih knjižnic je prišlo do družbenih sprememb in hitrega razvoja informacijsko komunikacijske tehnologije ter družabnih orodij spleta. Raziskovalna dejavnost se seli v elektronsko okolje (e-raziskovanje, e-znanost), za katerega so značilni hiperpovezljivost, računalništvo, hranjenje in arhivi v oblaku, semantični splet ter prehod od povezovanja dokumentov do povezovanja podatkov. Kaotične razmere v okoljih raziskovalnih knjižnic so priložnosti. Strateško razmišljanje raziskovalnih knjižnic vključuje

oblikovanje vizij in odgovornost za vire v svetovnem merilu. Nujno je radikalno sodelovanje – preoblikovanje dejavnosti in storitev ter globlje združevanje in povezanost dela, na primer sodelovanje v oblaku pri izgradnji ter dopolnjevanju zbirk, vzpostavitvi in izvajanju storitev. Upravljanje in trajno hranjenje zbirk podatkov raziskav je novo področje delovanja raziskovalnih knjižnic, kot tudi raziskovalno razvojno delo, izgradnja intelektualnih omrežij in vzpostavljanje partnerstev. Organizacije ali njihovi deli se bodo leta 2020 še vedno imenovali (raziskovalne) knjižnice, čeprav bo področje njihovega delovanja drugačno od današnjega. Do takrat bodo opustile večino današnjih dejavnosti, če tega ne bodo storile, ne bodo več obstajale. Spremembe je potrebno uvajati postopno in intenzivno sodelovati z vodstvi univerz in raziskovalci.

Lorcan Dempsey, OCLC Research, Dublin, ZDA. *Raziskovalna knjižnica, univerza in omrežje.*

Organiziranost raziskovalnih knjižnic je rezultat zgodovinskega razvoja – velika zbirka na osrednji lokaciji in organizacija dejavnosti knjižnice okoli zbirke. Vloga knjižničarja se spreminja od skrbnika zbirke v izobraževalca, posledično tudi organizacija dejavnosti in povezav med knjižnicami. Nova področja delovanja knjižnice po meri in potrebah ustanove so informacijske tehnologije, e-učenje, repozitoriji, nove oblike znanstvenega komuniciranja, upravljanje informacijskih sistemov o raziskovalni dejavnosti in podatkov raziskav ter e-raziskovanje. Knjižnica svoje delovanje na teh področjih usklajuje z omrežjem sorodnih knjižnic. Ekonomisti (John Hagel, Marc Singer: *Unbundling the corporation*) svetujejo, da se dejavnosti upravljanja odnosov s strankami izvajajo notranje in dejavnosti infrastrukture zunanje. Vzajemno izvajanje v omrežju sorodnih knjižnic je zaradi večje učinkovitosti primerno za upravljanje tiskanih zbirk, vzajemno katalogizacijo, licenciranje virov in arhiviranje elektronskih ter tiskanih virov.

Alma Swan, Enabling Open Scholarship, Liège, Belgija, in Key Perspectives Ltd, Truro, Velika Britanija. *Odprti*

Slika 2: Predstavitev Ricka Lucea

dostop, repozitoriji in H. G. Wells.

Pisatelj Herbert George Wells (1866–1946) je napovedal razvoj »svetovnih možganov« (World Brain) in vsestranski strokovnjak Paul Otlet (1868–1944) nastanek omrežij. Evropska unija bo leta 2020 družba znanja. To bo odprto znanje, ki se uporablja in ponovno uporablja, je razširjeno ter porazdeljeno. Repozitoriji že delujejo v mreži in so usklajeno zasnovani. V Direktoriju odprtodostopnih repozitorijev (DOAR) je bilo konec junija 2011 evidentiranih 1980 repozitorijev, od tega 46 odstotkov evropskih. Politike odprtega dostopa so različne: nekatere le spodbujajo ali priporočajo shranjevanje objav v repozitorije, morale bi zahtevati. Najboljša je tista politika, ki je v korist univerze ali raziskovalca in se lahko uporablja za vrednotenje raziskovalnega dela. Od celotne raziskovalne literature je trenutno 8 odstotkov objavljene v odprtih revijah (zlati odprti dostop) in 20 odstotkov v naročniških revijah ter prednatisi shranjeni v repozitorije (zeleni odprti dostop), skupno približno 30 odstotkov. Nekatere repozitorije uporabljajo tudi za založniško dejavnost (univerzi Purdue in Liège).

Vizija znanstvenega komuniciranja za Evropsko unijo leta 2020 navaja brezšivni dostop, uporabo in ponovno uporabo. Tudi podatki raziskav bodo postali infrastruktura. Tovrstna zasnova bo koristna za znanost, tehnologijo, ekonomijo in družbo. Na Danskem je bila izvedena analiza o primernosti in koristih odprtega dostopa za majhna in srednje velika podjetja, ki je pokazala, da slednja zelo potrebujejo znanje, ustvarjeno v akademskem okolju.

V repozitorijih se objave shranjujejo v formatu pdf, ki je manj primeren za rudarjenje. Datoteke redko vsebujejo povezave na zunanje vire ali podatke. Avtorskopравни model ni ustrezen. Taka zasnova je primerna za branje, ne pa za pričakovane nove funkcionalnosti znanstvenega komuniciranja. Znanstvene objave morajo biti takoj in odprto dostopne za uporabo ter ponovno uporabo, povezane na zunanje vire ali podatke oziroma morajo omogočati tovrstno povezovanje in strojno obdelavo, kot je predvidel H. G. Wells.

Na vprašanje iz občinstva glede idealnega založnika v takem svetu je predavateljica odgovorila, da je to založnik, ki izdaja odprte revije ali knjige v formatu xml, z licencami Creative Commons, s čim več označevalniki in metapodatki, strojno čitljivostjo, čim več povezavami iz bese-

dila ter povezavo na podatke raziskav, ki morajo biti odprto dostopni.

Herbert Van de Sompel, Los Alamos National Laboratory, ZDA. *Strojno izvedljivemu znanstvenemu komuniciranju naproti.*

Trenutna zasnova znanstvenega komuniciranja je elektronska različica dosedanjega tiskanega okolja, ki se počasi, vendar zanesljivo spreminja. Pričakovati je, da bodo znanstvenemu zapisu kmalu dodani strojno aktivna podlaga in podatki raziskave. Dostopnost znanstvenega napredka in njegova integracija v raziskovalni proces bo omogočila več meta-analiz, razvoj novih vrst vrednotenja vidnosti ter spremenjeno odločanje o financiranju. Vsak objekt bo imel enotni označevalnik, na voljo bodo tipizirane povezave, slovarji, ontologije ... Človek razlikuje med povezanimi temami, stroj ne. V okviru projekta Open Archives Initiative Object Reuse & Exchange (OAI-ORE) so s strojno čitljivimi informacijami v ozadju stroj naučili razumeti. Nanopublikacije so strojno čitljive publikacije prihodnosti (rudarjenje literature z identitetami in ontologijami v ozadju). Elektronski članki bodo imeli vključene izvršljive segmente (uporaba podatkov raziskave avtorja članka ali bralca). Za vrednotenje vidnosti objav se sedaj uporabljajo le citati, v odprtem elektronskem okolju je možno zasledovati tudi druge vidike uporabe člankov. Spremembe v znanstvenem komuniciranju bodo zasledovanje vidnosti preusmerile od revije k avtorju. Kdaj se bodo zgodile predstavljene spremembe? Nanopublikacije so že tukaj. V pričakovanih spremembah znanstvenega komuniciranja bodo knjižničarji lahko sodelovali pri ontologijah, klasifikaciji in organizaciji znanja.

PREDSTAVITVE V VZPOREDNIH SKLOPIH

INFORMACIJSKI VIRI, UPORABA IN INFORMACIJSKA PISMENOST

18

Jennifer Schaffner, OCLC Research, Dublin, ZDA. *Upravljanje raziskovalnih informacijskih virov za raziskovalce in univerze.*

Avtorica je pripravila pregled analiz in priporočil za upravljanje informacijskih virov ter podatkov raziskav:

- *Researchers' use of academic libraries and their services* (2007),
- *What researchers want?* (2011),
- *A slice of research life: information support for research in the United States* (2010),
- *Research support services in UK universities* (2010),

- *Supporting research: environments, administration and libraries* (2011),
- *Faculty survey 2009: key strategic insights for libraries, publishers, and societies* (2010),
- *Assessing the future landscape of scholarly communication: an exploration of faculty values and needs in seven disciplines* (2010),
- *Open to all? Case studies of openness in research* (2010),
- *Data dimensions: disciplinary differences in research data sharing, reuse and long term viability* (2010),
- *Insight into digital preservation of research output in Europe* (2009),
- *Patterns of information use and exchange: case studies of researchers in the life sciences* (2009),
- *Reinventing research?: Information practises in the humanities* (2011),
- *The value of libraries for research and researchers* (2011),
- *The future of research and the research library* (2009).

Michael Jubb in Ellen Collins, Research Information Network, London, Velika Britanija. *Kako raziskovalci v humanističnih vedah uporabljajo informacijske vire?*

Raziskovalna dejavnost deluje v spremenjenih razmerah (strojna oprema, programska oprema, elektronski viri, družabna spletna orodja, četrta paradigma, souporaba rezultatov raziskav). Znanstveniki v odvisnosti od znanstvene vede in discipline, položaja ter dolžine znanstvene kariere različno sprejemajo novosti, ki spreminjajo načine njihovega raziskovalnega dela in omogočajo postavljanje novih raziskovalnih vprašanj ter drugačno obravnavo tradicionalnih. Raziskovalci se zavedajo koristnosti knjižnic, vendar morajo knjižnice izboljšati svojo vidnost.

19

Stéphane Goldstein, Research Information Network, London, Velika Britanija. *Partnerski pristop k promociji informacijske pismenosti za visokošolske raziskovalce.*

Med znanji, ki jih potrebujejo mladi raziskovalci, je tudi informacijska pismenost. Okvir razvoja raziskovalcev (Researcher Development Framework) upošteva sedem stebrov informacijske pismenosti SCONUL. Septembra 2011 bosta objavljena dokumenta s priporočili glede informacijske pismenosti raziskovalcev in vloge mentorjev doktorskih študentov pri pridobivanju teh znanj. Potrebno je tudi izobraževanje za upravljanje podatkov raziskav.

David Ewan Thornton in Ebru Kaya, Bilkent University Library, Ankara, Turčija. *Ves svet je oder: izboljševanje informacijskih spretnosti študentov z dramatičnimi video učnimi pripomočki.* Knjižnica je v sodelovanju z oddelkom univerze za komunikacije in oblikovanje pripravila 50 kratkih učnih filmov, predstavitev in animacij za uporabnike knjižnice iz spletne generacije (generacije Z). V predstavitev so na zanimiv način kratko pojasnjena najpogostejša referenčna vprašanja (v turščini z angleškimi podnaslovi). Predstavitve bodo vključene v obveznosti študijskih predmetov. Učinkovite instrukcije so podane na zabaven način, knjižnica se je izkazala kot dinamičen del univerze in ne kot anonimna skupina, zaprta v svoje prostore.

Vilve Seiler in Kart Miil, University of Tartu Library, Estonija. *Kako študente informacijsko opismenjevati: model kreditnega spletnega predmeta knjižnice Univerze v Tartuju.*

Knjižnica je pripravila spletni tečaj, temelječ na standardih za informacijsko pismenost ALA. Univerza ga je vključila v študijske programe kot izbirni predmet s tremi kreditnimi točkami. Tečaj je bil izhodišče tudi za zahtevnejši tečaj za doktorske študente, informacijsko opismenjevanje, vključeno v predmete, in nacionalni tečaj za gimnazijce.

Hazel Woodward, Cranfield University, in **Lorraine Estelle**, JISC Collections, London, Velika Britanija. *Inovacije konzorcija: vpliv na akademsko skupnost.*

Nacionalni konzorciji JISC Collections z inovativnimi aktivnostmi podpirajo izobraževanje in raziskovanje v britanskem visokem šolstvu. Cilji zagotavljanja dostopa do znanstvenih virov so prihranek, licence, ki omogočajo vključitev vsebine v raziskovalni proces in polno uporabo v poučevanju ter učenju, možnosti uporabe, ki presegajo običajna dovoljenja za pravično uporabo, ter pravice arhiviranja. JISC Collections tudi zagotavljajo dostop do elektronskih učbenikov, vzpostavljajo platformo za zgodovinske knjige, zbirko digitalnih fotografij v podporo poučevanju in izvajajo raziskovalne projekte.

Henriette Reerink, University Library Amsterdam, Nizozemska. *UNICUM: portal za nizozemske visokošolske zbirke.*

Pet nizozemskih univerz bo v letih 2010 in 2011 po zgledu Online Archive California zgradilo portal University Collections and University Museums (UNICUM) za dostop do zbirk svojih arhivov, knjižnic in muzejev. Pri tem bodo uporabili

mednarodne standarde za gradnjo digitalnih zbirk, ki bodo omogočili izmenjavo podatkov in objektov, pripravili priporočila za shranjevanje slednjih, uporabili uveljavljene obstoječe tezavre ter omogočili zajemanje vsebine s strani Evropeane.

Lorraine Beard in Andy Land, University of Manchester, Velika Britanija. *Ostati ustrezen v dobi Googla: namestitev združevalnega iskanja na Univerzi v Manchestru: tehnološki in kulturni vidik.*

Univerza je z namenom izboljšanja iskanja in dostopa do elektronskih informacijskih virov s sodelovanjem knjižnice, službe za informacijsko tehnologijo, podjetij ter akademske skupnosti vzpostavila združevalno iskanje v informacijskih virih univerze. Pri tem se je izkazalo, da so učinkovito upravljanje in komuniciranje, pripravljenost na spremembe ter vodenje projektov pomembni vidiki delovanja sodobnih knjižnic.

Victor-Jan Vos, Koninklijke Bibliotheek, Haag, Nizozemska. *Celovit pristop k zagotavljanju digitalnih informacij na Nizozemskem.*

Poslanstvo Kraljeve knjižnice je povezovanje ljudi in informacij, vendar pa je pomemben delež elektronskih dokumentov dostopen le določenim skupinam uporabnikov (članom knjižnice, študentom ali raziskovalcem) ali ob plačilu. Knjižnica zato izvaja pilotna projekta z namenom razširitve oddaljenega dostopa do elektronskih informacijskih virov. V prvem lahko člani splošne knjižnice iz pokrajine Zeeland oddaljeno uporabljajo licenčne vsebine in podatkovne zbirke Kraljeve knjižnice. Do njih dostopajo z uporabniškimi imeni in gesli iz splošne knjižnice ter se jim ni treba včlaniti v Kraljevo knjižnico. Storitve nameravajo razširiti na nizozemske izobraževalne in raziskovalne ustanove. V drugem pilotnem projektu je knjižnica vzpostavila spletno aplikacijo za plačljiv dostop do posameznih člankov založbe Elsevier, ki upošteva različne licenčne režime in omogoča plačevanje.

ODPRTI DOSTOP

Michael Jubb, Research Information Network, London, Velika Britanija. *Odprtosti naproti: stroški in koristi prehodov v znanstvenih komunikacijah.*

Z vidika razmerja med stroški in koristmi so bili analizirani načini dostopa do rezultatov javno financiranih raziskav v Veliki Britaniji (odprtodostopni repozitoriji, odprte revije, razširitev licenčnega dostopa, plačevanje posameznih

člankov). Zlati odprti dostop (objavljanje v odprtih revijah) je najučinkovitejši način objavljanja in dostopa do rezultatov raziskav po vseh analiziranih kriterijih. Rezultati so uporabni tudi v drugih državah.

Alicia López Medina, Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED), Madrid, Španija, **in Norbert Lossau**, Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek, Göttingen, Nemčija. *Konfederacija odprtodostopnih repozitorijev (COAR): resnično mednarodno prizadevanje za izgradnjo svetovne mreže repozitorijev.*

COAR je novo mednarodno združenje, ustanovljeno oktobra 2009, da bi spodbujalo večjo vidnost in dostopnost rezultatov raziskav preko svetovne mreže odprtodostopnih repozitorijev. Med pomembnejše aktivnosti COAR sodijo spodbujanje kakovostne zasnove repozitorijev in njihove medobratovalnosti (interoperabilnosti), spodbujanje shranjevanja in polnjenje repozitorijev, podpora regionalnim ter nacionalnim pobudam za vzpostavitev repozitorijev in predstavljanje poklica upravljavca repozitorija.

Timo Borst, German National Library for Economics, Kiel. *Uporaba in vpliv kontroliranih geslovnikov v tematskem repozitoriju na indeksiranje ter iskanje.*

Nemška nacionalna knjižnica za ekonomijo od leta 2009 podpira indeksiranje in iskanje odprtodostopnih dokumentov na svetovnem spletu in v lastnem repozitoriju s pomočjo Standardnega tezavra za ekonomijo (Standard Thesaurus for Economics). Slednji je načrtovan in redno objavljan kot Povezani odprti podatki (Linked Open Data). Analiza uporabe kontroliranih gesel tezavra je pokazala pomemben obseg uporabe, potrebne izboljšave in možnosti dodatnih funkcionalnosti.

Maria Cassella, University of Turin, **in Magdalena Morando**, Polytechnic of Turin, Italija. *Spodbujanje novih vlog knjižničarjev: nabor znanj za upravljavce repozitorijev: rezultati ankete v Italiji.*

Rezultati ankete o strokovnih kvalifikacijah upravljavcev italijanskih repozitorijev so pokazali, da so po mnenju slednjih komunikacijske spretnosti in poznavanje avtorskega prava najpomembnejše veščine za njihovo delo. Pomembna so tudi znanja o gradnji zbirk in metapodatkih, vodenju projektov, načrtovanju delovnih procesov ter standardih in protokolih medobratovalnosti. Poučevanje teh vsebin bi morali načrtovati v formalnem in stalnem strokovnem izobraževanju.

Silvia Arano Poggi in sodelavci, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, Španija. *Primarni podatki v institucionalnem repozitoriju: študij primera.*

Univerza je zasnovovala odprti dostop do podatkov humanističnih raziskav. V okviru institucionalnega repozitorija univerze sta bili vzpostavljeni dve zbirki – zbirka podatkov raziskav, pridobljenih v okviru izdelave doktorskih del, in zbirka podatkov, virov ter orodij, uporabljenih v raziskovalnih projektih.

Brigitte Hausstein, GESIS – Leibniz Institute for Social Sciences, Berlin, in **Stefanie Grunow**, ZBW – Leibniz Information Centre for Economics, Hamburg, Nemčija. *Zagotavljanje citiranja podatkov raziskav – nemški portal za registracijo DOI za družboslovne in ekonomske podatke (da|ra).*

Za citiranje odprtih podatkov raziskav je pomembna njihova stalna dostopnost. GESIS in ZBW sta v okviru svetovnega konzorcija DataCite vzpostavila portal DOI za registracijo odprtih podatkov nemških družboslovnih in ekonomskih raziskav (da|ra).

INFORMACIJSKI SISTEMI O RAZISKOVALNI DEJAVNOSTI IN BIBLIOMETRIJA

Frank Scholze, Karlsruhe Institute of Technology, **Jan Maier**, AVEDAS AG, Karlsruhe, in **Regine Tobias**, Karlsruhe Institute of Technology, Nemčija. *Vzpostavitev informacijskega sistema o raziskovalni dejavnosti kot del integralnega pristopa k upravljanju informacij: dobra praksa na Inštitutu za tehnologijo v Karlsruheju.*

21 Inštitut je namestil informacijski sistem o raziskovalni dejavnosti. Vnos metapodatkov je možen iz zunanjih (na primer repozitoriji) in notranjih virov ali neposredno s strani raziskovalcev. Podatki iz sistema se lahko uporabljajo za različne namene, na primer predstavitev na spletnih straneh, življenjepise, bibliografije raziskovalcev in programsko opremo za upravljanje referenc. Sistem je del celovitega informacijskega upravljanja ustanove.

Wouter Gerritsma, Peter van der Togt in Marco van Veller, Wageningen University and Research Library, Nizozemska. *Orodja za bibliometrijsko analizo v bibliografski podatkovni zbirki univerze, nove vloge in možnosti za sodelovanje knjižnice.*

Knjižnica od leta 2003 sodeluje v bibliometrijskih analizah raziskovalnih skupin in upravlja informacijski sistem o raziskovalni dejavnosti ter repozitorij univerze. Leta 2009 so zgradili programsko opremo za izračun zahtevnejših bibliometrijskih indikatorjev s podatki iz informacijskega sistema o raziskovalni dejavnosti. Izračuni so postali obvezen del vrednotenja raziskovalne dejavnosti na univerzi. Storitve uporabljajo tudi zunanji recenzenti. Knjižnica s pomočjo izračunov svetuje, kako naj raziskovalne skupine ali raziskovalci načrtujejo strategijo objavljanja, da bodo dosegli čim večjo vidnost (citiranost).

Louise Jones, University of Leicester, Velika Britanija. *Podporne storitve za raziskovalno dejavnost: osnova za novo partnerstvo in naloge knjižnice Univerze v Leicesteru.*

Univerza v Leicesteru je ena od manjših britanskih raziskovalnih univerz. Njena služba za raziskovalno dejavnost sodeluje pri pripravi prijav (mednarodnih) projektov in nacionalnem vrednotenju (Research Assessment Exercise). Knjižničarji so ugotavljali, da knjižnica kljub povečanemu obisku in zadovoljstvu študentov postaja nevidna za raziskovalce, zato so se odločili za sodelovanje s službo za raziskovalno dejavnost (na primer leta 2008 v šestih nacionalnih vrednotenjih raziskovalne dejavnosti). Vodstvo univerze je želelo, da so vsa gradiva, ki so bila predmet vrednotenja, odprto dostopna v repozitoriju (služba za raziskovalno dejavnost je že imela interno zbirko teh gradiv). Knjižnica in služba sta skupaj vzpostavili repozitorij Leicester Research Archive, ki je povezan z novim informacijskim sistemom o raziskovalni dejavnosti ter raziskovalcem omogoča izpolnjevanje zahtev financiranj glede obveznega shranjevanja objav iz javno financiranih raziskav. Poleg tega knjižnica sodeluje v tednu raziskav, ki ga organizira služba, zaposlila je strokovnjaka za bibliometrijo, načrtujejo vzpostavitev upravljanja podatkov raziskav.

Sébastien Droesbeke in sodelavci, Université Libre de Bruxelles, Belgija. *Merjenje vidnosti objav znanstvenikov Odprte univerze v Bruslju: kvantitativna ocena kakovosti Scopusovih podatkov s pomočjo Google Refine.*

Leta 2010 se je univerza z Elsevierjem dogovorila za prenos bibliografskih zapisov njenih znanstvenikov, shranjenih v Scopusu, v novo vzpostavljene repozitorij univerze. Pri tem je zaradi problematične kakovosti metapodatkov o avtorjih in njihovih ustanovah umanjalo veliko število zapisov objav. Scopus se uporablja v vrednotenju

ju univerz (je na primer edini bibliometrijski podatek v QSWorld University Rankings), zato je kakovost podatkov, ki omogoča ustrezno oceno vidnosti raziskovalcev in univerz, zelo pomembna. Knjižničarji so analizirali problematiko in predlagali način izboljšanja priklica ustreznih bibliografskih zapisov oziroma kakovosti metapodatkov.

DIGITALIZACIJA, DOSTOP IN OHRANJANJE

Ana Barbeta, Universitat de València, Španija, in **Claudia Fabian**, Bayerische Staatsbibliothek, München, Nemčija. *Europeana Regia: vzajemna knjižnica kraljevih rokopisov srednjeveške in renesančne Evrope*.

Namen projekta je v elektronskem okolju ponovno združiti razpršene zbirke rokopisov. Po digitalizaciji v skladu z dogovorjenimi tehničnimi kriteriji so bile uporabljene različne metapodatkovne sheme, ki jih sicer uporabljajo partnerji projekta (dogovor o minimalnem naboru metapodatkov in konverzija med shemami).

Max Kaiser, Jeanna Nikolov in Ramirez Gaviria, Austrian National Library, Dunaj. *Spletna dostopnost 600.000 knjig: partnerstvo v množični digitalizaciji med Avstrijsko nacionalno knjižnico in Googlom*.

V javno-zasebnem partnerstvu z Googlom bo avstrijska nacionalna knjižnica digitalizirala celotno zgodovinsko zbirko knjig od zgodnjega 16. do poznega 19. stoletja (projekt Austrian Books Online). V naslednjih šestih letih bo brezplačno in brez omejitev postopno dostopnih 600.000 knjig.

José Antonio Magán in sodelavci, Universidad Complutense de Madrid, Španija. *Množična digitalizacija v knjižnici univerze Complutense: dostop do bibliografske dediščine in njeno hranjenje*.

Knjižnica univerze Complutense je od srede devetdesetih let prejšnjega stoletja digitalizirala biomedicinsko zbirko, vendar je delo potekalo počasi (do leta 2006 je bilo digitaliziranih 3000 knjig iz obdobja od 14. do 18. stoletja in približno 50.000 jedkanic). Septembra 2006 je univerza z Googlom podpisala dogovor o množični digitalizaciji. V prvih mesecih leta 2011 je število digitaliziranih knjig iz obdobja od 16. do 19. stoletja, za katere so že potekle avtorske pravice, doseglo približno 120.000 enot. Dostop do digitaliziranih gradiv je možen preko kataloga knjižnice Complutense, Google Books in digitalne knjižnice HathiTrust, ki zagotavlja tudi zaupanja

vredno trajno hranjenje. Digitalizirane knjige bodo dostopne tudi preko Europeane.

Ines Jerele, National and University Library of Slovenia, Ljubljana. *Vloga Narodne in univerzitetne knjižnice Slovenije v večnacionalnem raziskovalnem projektu (IMPACT): študija primera*.

Improving access to text (IMPACT) je projekt 7. okvirnega programa Evropske komisije z namenom izboljšati avtomatsko prepoznavanje besedil v evropskih digitaliziranih zbirkah. V projektu v obliki konzorcija sodelujejo knjižnice, centri za informacijske tehnologije in programsko inženirstvo ter jezikoslovni inštituti. Sodelujoče knjižnice poznajo potrebe uporabnikov in so demonstratorke orodij, razvitih v projektu. Narodna in univerzitetna knjižnica bo s sodelovanjem v projektu pridobila znanja za širitev digitalizacije. Vzpostavljeni bosta skupna večnacionalna digitalna zbirka in tehnologija avtomatskega prepoznavanja besedil, metapodatkovni model bo standardiziran.

Jackie Dooley, OCLC, Dublin, ZDA. *Raziskovalna anketa OCLC o posebnih zbirkah in arhivih v raziskovalnih knjižnicah*.

OCLC je v 275 visokošolskih in drugih raziskovalnih knjižnicah analiziral posebne zbirke, storitve za uporabnike, katalogizacijo in metapodatke, upravljanje arhivskih zbirk, digitalizacijo, upravljanje izvorno digitalnih objektov ter zaposlene. Obseg posebnih zbirk in arhivov se je v sodelujočih knjižnicah zelo povečal, tudi uporaba narašča, vendar pa veliko gradiv ni najdljivih zaradi odsotnosti metapodatkov.

Ricky Erway, OCLC, Dublin, ZDA. *Povečevanje dostopa do posebnih zbirk*.

Za spodbujanje digitalizacije posebnih zbirk predvsem zaradi širšega dostopa in ne le z namenom ohranjanja izvirnikov kulturne dediščine je OCLC pripravil več dokumentov s priporočili glede partnerstev z zasebnim sektorjem, avtorskopравnih vidikov, množične digitalizacije neknjižnih formatov, uporabe fotoaparátov v čitalnicah, skeniranja gradiv s strani uporabnikov in enotne vstopne točke za vse digitalne zbirke ustanove, vključno s posebnimi. Standardizirano izvajanje dejavnosti omogoča z manjšimi sredstvi doseči več.

Bas Savenije in Annemarie Beunen, National Library of the Netherlands, Haag. *Kulturna dediščina in javna domena*.

V nedavnem poročilu je Skupina modrecev (Reflection Group on Bringing Europe's Cultural

Heritage Online oziroma Comité des Sages) priporočila, naj kulturne ustanove omogočijo čim širši dostop in ponovno uporabo digitaliziranih gradiv iz javne domene. Eden od ciljev berlinske deklaracije o odprtem dostopu v znanosti je spodbujanje skrbnikov k zagotovitvi odprtega dostopa do kulturne dediščine. V knjižnicah, arhivih in muzejih lahko zasledimo različne politike uporabe ter ponovne uporabe digitaliziranih gradiv, odprto dostopnih na svetovnem spletu. Avtorja menita, da ponovne uporabe ne bi smeli omejevati, tudi za poslovno rabo ne.

Roger Josevold, National Library of Norway, Oslo. *Novi poslovni modeli in pravni okvir za razširjanje digitalnih vsebin.*

Norveška nacionalna knjižnica je depozitna organizacija za tiskane vire, rokopise, glasbo, film, fotografije, radijske in televizijske oddaje. Leta 2005 se je odločila za digitalizacijo vseh svojih zbirk (norveška zakonodaja s področja avtorskega prava nacionalni knjižnici dovoljuje digitalizacijo lastnih in drugih zbirk zaradi trajnega hranjenja). Do leta 2011 je knjižnica vzpostavila 16 linij digitalizacije, digitalna zbirka vsebuje gradiva v obsegu 1900 terabajtov (170.000 knjig, 150.000 časopisov, 610.000 ur radijskih oddaj in 500.000 fotografij). Leta 2009 je v sodelovanju s Collecting Society Kopinor (kolektivno upravljanje avtorskih pravic) preko spletne strani bookshelf.no omogočila prost in odprt dostop do vseh knjig v norveškem jeziku, izdanih v zadnjih štiristo letih, z vseh norveških IP naslovov (tudi do prevodov in osirotelih del; med njimi 50.000 naslovov, ki jim avtorske pravice še niso potekle). Bistvo novega poslovnega modela je dobra digitalna strategija, ustrezno usposobljena ekipa knjižničarjev in računalniških strokovnjakov za digitalizacijo ter tehnična vprašanja in prepričljivost pri navezovanju partnerstev (največ, kar lahko ponudi knjižnica, je znanje).

John Coll, National Library of Scotland, Edinburgh, Velika Britanija. *Nacionalna knjižnica za vse: Nacionalna knjižnica Škotske in njen projekt oddaljenega dostopa.*

Nacionalna knjižnica Škotske, ki svojo dejavnost opravlja kot javna in raziskovalna ustanova, je zaznala izziv, kako izvajati knjižnične storitve v deželi, kjer geografske značilnosti, stroški in druge ovire javnosti preprečujejo neposredno uporabo virov, ki so že dostopni raziskovalcem. Leta 2010 je vzpostavila Projekt oddaljenega dostopa (Remote Access Project), ki vsem prebivalcem Škotske omogoča, da se na spletni strani

registrirajo kot uporabniki knjižnice in uporabljajo informacijske vire, ki so bili pred tem dostopni le v prostorih knjižnice. Zgolj v mejah Škotske je dostopen tudi del digitalizirane knjižnične zbirke. Po začetku projekta se je povečal tudi obisk knjižničnih čitalnic in uporaba zbirk.

Tanja De Boer, Koninklijke Bibliotheek, Haag, Nizozemska. *Končno skupaj: celovito ohranjanje digitalnih in zbirk na fizičnih nosilcih.*

Kraljeva knjižnica se v zadnjem strateškem načrtu bolj intenzivno kot poprej osredotoča na razvoj digitalne knjižnice. Temu je prilagojeno tudi ohranjanje, ki ga po enakih kriterijih načrtujejo za zbirke na fizičnih nosilcih in objekte v elektronskem okolju. Vsem kilometrom in terabajtom gradiv ni mogoče zagotoviti enake skrbi, niti to ni potrebno, ker niso vse zbirke enako pomembne in tudi vsa gradiva ne enako občutljiva. Vzpostavili so model kvalitativnega in kvantitativnega vrednotenja kulturne ter ekonomske vrednosti zbirk, oceno tveganja in stopnje hranjenja ter konzerviranja. V prihodnje bodo več skrbi posvečali zbirkam, pri katerih bodo prepoznana največja tveganja specifičnih vrednosti in ne nujno najbolj vrednim zbirkam.

Esa-Pekka Keskitalo, National Library of Finland, Helsinki. *Stroški in koristi skupnega sistema za digitalno trajno hranjenje.*

Večje število ustanov (morda celo 200 arhivov, knjižnic in muzejev) bo uporabljalo sistem za trajno hranjenje, ki vključuje tehnologijo, zaposlene, organizacijske strukture, politike in mehanizme financiranja. Skupni strošek za prvih 12 let bo predvidoma 42 milijonov evrov in še dodatnih 3,4 milijonov evrov, če bo zgrajen arhiv, ki ni dostopen javnosti (dark archive). Po začetnem obdobju bodo letni stroški približno 4 milijone evrov. Prihranki in koristi skupnega sistema so izjemni. Če bi v fazi razvoja in namestitve namesto enega uporabljali pet sistemov ali še celo več, bi stroški narasli za 30 milijonov evrov. Dodatno so prihranki v začetnem obdobju v fazi izgradnje ocenjeni na 10 milijonov letno.

Ido Peled, Ex Libris, Jerusalem, Izrael. *Izzivi izgradnje sistema za digitalno hranjenje.*

Sistemi za shranjevanje in upravljanje digitalnih objektov niso vedno zasnovani tudi za trajno hranjenje, kot ga predvideva referenčni model Open Archival Information System (OAIS). Ex Librisov produkt Rosetta, razvit v sodelovanju z novozelandsko nacionalno knjižnico, omogoča knjižnicam, arhivom in drugim ustanovam zbiranje, upravljanje ter trajno hranjenje digitalnih

objektov v različnih formatih ter strukturah. Odprta arhitektura ustanovam omogoča razvoj lastnih funkcionalnosti.

STORITVE ZA MOBILNE NAPRAVE

Beatriz Benitez Juan in sodelavci, Universitat Politècnica de Catalunya, Barcelona, Španija. *Knjižnica v roki: storitve v Knjižnici rektorja Gabriela Ferratéja na Politehnični univerzi Katalonje.*

Knjižnica je v zadnjih letih razvila vrsto storitev za mobilne naprave:

- spletno stran z informacijami, interaktivnostjo in storitvami za uporabnike,
- dostop do institucionalnih repozitorijev univerze,
- katalog, dostopen na daljavo (mOPAC),
- izposajo bralnikov e-knjig,
- uporabo storitev video iger,
- uporabo kod Quick Response (QR) za posredovanje informacij mobilnim napravam,
- obveščanje SMS,
- dostop do knjižničnih virov 2.0.

Pripravek je prejel nagrado LIBER.

Marta Abarca in sodelavci, Polytechnic University of Valencia, Španija. *Mobilni splet v univerzitetnih knjižnicah: vzpostavitev mobilni splet v vaši knjižnici od 0 evra naprej.*

W3C definira mobilni splet kot splet, do katerega lahko uporabniki s katerekoli mobilne naprave dostopajo do prilagojenih spletnih strani, uporabljajo kode QR, SMS, orodja za geopozicioniranje, nadgrajeno resničnost, tehnologije RFID ... Knjižnice morajo izkoristiti nove tehnološke možnosti za prilagoditev storitev potrebam uporabnikov, na primer vzpostavitev OPAC za mobilne naprave (mOPAC), dodajanje kod QR v katalog, virtualno referenčno dejavnost v klepetu na mobilnih napravah, geopozicioniranje knjižnic in podobno. Tovrstna programska orodja so pogosto brezplačna, zato za njihovo prilagoditev za potrebe uporabnikov knjižnic zadoščajo že osnovna računalniška znanja in nekaj zaposlenih.

Françoise Vandooren, Dominique Lerinckx in Christophe Algoet, Université Libre de Bruxelles, Belgija. *Uporaba mobilnih naprav za branje e-knjig: poskus z bralniki e-Reader in Netbook.*

Knjižnica je želela ugotoviti potrebe in načine uporabe elektronskih knjig pri študentih, da bi lahko zagotovila ustrezne mobilne naprave ter licenčne režime e-knjig. Skupini študentov in

predavateljev so dali bralnike z nameščenimi e-knjigami, sodelujoči so izpolnili anketo pred testiranjem bralnikov in e-knjig ter po njem. Rezultati so pokazali, da e-knjige omogočajo dodatne načine uporabe: iskanje in brskanje, fasetno klasifikacijo, deljenje opomb, sestavljanje učbenikov po meri, semantično povezovanje ... Bralnik Netbook se je za uporabo e-knjig pri študentih izkazal kot ustrežnejši.

Peter Ahlroos in Jonna Hahto, The Tritonia Academic Library, Vaasa, Finska. *E-bralnik: pripomoček za izobraževanje ali zabavo?*

Tritonia je skupna visokošolska knjižnica za pet univerz. V študijskem letu 2010/2011 je analizirala vpliv bralnikov Kindle na motivacijo študentov za učenje in prenovu načinov poučevanja s strani predavateljev. V zimskem semestru so skupine študentov prejele bralnike Kindle s študijsko literaturo, ki so jo izbrali predavatelji oziroma so si lahko v bralnike namestili tudi svoja študijska gradiva. V letnem semestru je bila analiza razširjena na študente na daljavo in predavatelje. V vseh testnih skupinah je bil večji delež uporabnikov zadovoljen s funkcionalnostmi bralnika za potrebe študija in poučevanja, predlagali so tudi izboljšave.

UPRAVLJANJE IN DELOVANJE RAZISKOVALNIH KNJIŽNIC

Ellen Simons, Avans University of Applied Sciences, Nizozemska. *Raj pri luči armaturne plošče: delo z enostavnim Demingovim krogom na Univerzi aplikativnih znanosti v Avansu.*

Knjižnica univerze aplikativnih znanosti v Avansu se je preoblikovala v učni center (90 sodelavcev ekvivalenta polne zaposlitve v sedmih skupinah) in v nekaj letih posodobila delovne procese, tudi v smislu upravljanja. Za poročanje upravnemu odboru univerze so vzpostavili enostaven prikazovalnik aktivnosti (»armaturno ploščo«), kjer lahko vsak zaposleni spremlja delovanje učnega centra glede na sistem uravnoteženih kazalnikov (finančno stanje, poslovanje s strankami, notranje poslovanje in inovativnost). V letu 2009 so vzpostavili novo shemo finančnega načrtovanja. Za vsako skupino je bil proračun zasnovan glede na njene aktivnosti in v celoti za učni center. Vzporedno so za zaposlene zasnovali časovnice za njihove dejavnosti. Posodobitve so namenjene izboljšanju procesov in ne nadzoru zaposlenih. Poročanje upravnemu odboru univerze je poenostavljeno in bolj transparentno prikazuje porabo sredstev univerze za učni center.

Stefanos Stavridis in Filippos Tsimpoglou, University of Cyprus Library, Nicosia. *Model oddi-čnosti EFQM v visokošolskih knjižnicah: uporaba mednarodnega modela upravljanja v knjižnici Univerze na Cipru.*

Knjižnica univerze je upravljanje dejavnosti preoblikovala v skladu z modelom EFQM (devet kriterijev, ki pokrivajo vse vidike organiziranosti). Med postopkom so zaznali področja upravljanja in delovanja, ki jih je potrebno izboljšati. Ovrednotene so bile vse dejavnosti knjižnice. Zaradi skupnega cilja se je zelo izboljšalo medsebojno sodelovanje zaposlenih v knjižnici in postalo vzor drugim službam univerze.

Uwe Rosemann, German National Library of Science and Technology (TIB), Hannover. *Koliko je vredna specialna knjižnica?*

Znanstvene knjižnice v današnjem času nudijo storitve širokemu razponu uporabnikov iz znanosti in ekonomije, javno-zasebnih partnerstev, financerjev ter političnih oblasti. Predvsem slednje zanima dodana vrednost javno financiranih knjižnic k družbi znanja. Javno financiranje nemške nacionalne knjižnice za znanost in tehnologijo letno znaša približno 23 milijonov evrov. Ali je ta naložba upravičena? Spletna anketa uporabnikov (podjetij, raziskovalnih in drugih javnih ustanov) je pokazala, da je nacionalna knjižnica za znanost in tehnologijo nepogrešljiva za nemško znanost. Za vsak evro, vložen v njeno dejavnost, ustvari 3,80 evrov dodane vrednosti. Evalvacija je bila izdelana po metodi kontingenčnega vrednotenja ekonomskih koristi.

Graham Stone in David Pattern, University of Huddersfield, Velika Britanija. *Ali uporaba knjižnice vpliva na dosežke študentov? Predhodno poročilo o Projektu na temo podatkov o vplivu knjižnice.*

25 Trenutne ekonomske razmere od britanskih univerz zahtevajo učinkovito uporabo finančnih sredstev, hkrati si želijo, da bi študenti med študijem v največji možni meri razvili svoje sposobnosti. Analiza na univerzi v Huddersfieldu je pokazala močno korelacijo med uporabo knjižničnih virov in ocenami študentov ter hkrati zelo slabo uporabo dragih knjižničnih virov. Podatke o uspešnosti študentov pri 700 predmetih so primerjali s tremi indikatorji uporabe knjižnic: dostop do elektronskih virov, izposoja knjig in obisk knjižnice. V sodelovanju s

tutorji želijo ugotoviti razloge za nepričakovano slabo uporabo knjižničnih virov, da bi lahko pripravili predloge izboljšav. Analizo so v obliki projekta razširili na osem univerz.

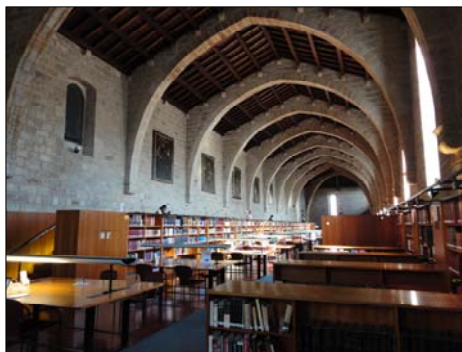
Anne Laitinen in sodelavci, University of Helsinki, Finska. *Delovanje v skupinah v visokošolskih knjižnicah: študiji primerov z Univerze v Helsinkih.*

Knjižničarji Univerze v Helsinkih želijo svojim uporabnikom nuditi storitve v skladu z njihovimi potrebami, četudi sodijo izven klasičnih knjižničnih dejavnosti in se morajo za njihovo izvajanje šele usposobiti. Pri tem se organizirajo v skupine, katerih sestava je odvisna od trenutnega področja, in sodelujejo z drugimi službami univerze ter z raziskovalci. V predstavitvi so kot primer navedli potrebo raziskovalke po načrtu upravljanja podatkov raziskave. Skupina delavcev knjižnice in drugih delavcev univerze se je izobrazila na tem področju ter raziskovalki pomagala pripraviti načrt. Vzporedno so vzpostavili spletno stran, ki bo v pomoč drugim raziskovalcem s tovrstnimi potrebami.

Thomas Vibjerg Hansen, Aalborg University Library, in **Karen Harbo**, ASB Library, Aarhus School of Business and Social Sciences, Danska. *Ugotavljanje potreb uporabnikov knjižnic: eksperimentalne poti do knjižničnih inovacij, usmerjenih k uporabnikom.*

Programski odbor Uporabniku naproti (Meeting the User) se v okviru Danish Electronic Research Library na nacionalni ravni ukvarja z razvojem inovativnih storitev glede na potrebe uporabnikov. Zasnova je program *Karavana uporabnikov* (The User Caravan), v sklopu katerega je v letu 2010 skupaj s svetovalci organiziral potujoče delavnice v štirih mestih. Knjižničarjem so predstavili na antropoloških metodah temelječe praktične načine za prepoznavanje potreb uporabnikov. Druge aktivnosti karavane uporabnikov so bile nacionalni tematski dan, blog in izdaja metodološkega vodiča.

Prispevek je prejel nagrado LIBER.

Sliki 3, 4: Obisk katalonske nacionalne knjižnice (Biblioteca de Catalunya)

Umut Al in Irem Soydal, Hacettepe University, Ankara, **Gülten Alir**, Aksaray University, Turčija. *Usmeritve v literaturi raziskovalnega knjižničarstva: analiza družbenega omrežja člankov.*

Z analizo družbenega omrežja člankov so analizirali članke na temo raziskovalnih knjižnic. Ugotoviti so želeli avtorje z največ objavami in citati ter povezave med njimi, katere revije objavljajo največ člankov na to temo in so najbolj citirane ter s tem ključne na področju, analizirali so tudi besede v izvlečkih člankov.

KATALOGIZACIJA

David Prosser, Research Libraries UK, London, Velika Britanija. *Katalogizacija v oblakih: storitvi vzajemne katalogizacije v Veliki Britaniji naproti.*

V trenutni ekonomski krizi večje sodelovanje knjižnic pomaga univerzam zmanjšati stroške. V ta namen lahko izkoristijo razvoj računalništva v oblaku in komercialnih sistemov za upravljanje knjižnic. Delovna skupina Research Libraries UK pripravlja poročilo o možnostih vzpostavitve nacionalne bibliografske podatkovne zbirke. Zanimajo jih prihranki knjižnic zaradi vzajemne katalogizacije, potrebe študentov in raziskovalcev pri iskanju ter priklicu virov, vpliv novih orodij v sistemih za upravljanje knjižnic na trenutne načine izvajanja del ter zanesljivost in trajnost programskih orodij v oblaku.

EVROPSKI PROJEKTI ORGANIZACIJE LIBER

Paul Ayris, University College London, Velika Britanija. *Vzpostavljanje knjižnične pokrajine v Evropi: listnica evropskih projektov LIBER.*

LIBER uresničuje svoje strateške usmeritve s pomočjo komisij za posamezna področja delovanja in projektov, sofinanciranih iz sredstev EU (cilj je pretvorba projektov v trajnostne storitve):

- Europeana Travel,
- Europeana Libraries,
- Opportunities for Data Exchange (ODE),
- Alliance for Permanent Access to the Records of Science Network (APARSEN),
- MedOANet.

POSTERJI

Med posterji omenjamo nagrajenega z nagrado LIBER, in dva, pri katerih sta sodelovala sodelavca Research Information Network iz Velike Britanije.

Klaus Tochtermann in Tamara Pianos, ZBW

Leibniz Information Centre for Economics, Hamburg, Nemčija. *Vloga knjižnic v Bodočem internetu.*

Medtem ko se knjižnice skušajo umestiti v okolje spleta 2.0, prihaja novo revolucionarno okolje poimenovano Bodoči internet (The Future Internet), v okviru katerega naj bi internet popolnoma prenovili vzdolž štirih dimenzij (internet znanja in vsebine, internet ljudi, internet storitev, internet stvari). Dejavnosti potekajo pod okriljem Evropske komisije (več na portalu European Future Internet Portal). Knjižnice so v dejavnostih zelo slabo zastopane, čeprav bodo spremembe vplivale nanje in bi lahko celo usmerjale razvoj.

Poster je prejel nagrado LIBER.

Michael Jubb, Research Information Network, London, Velika Britanija. *Le-elektronske revije: premagovanje ovir.*

Navkljub priljubljenosti elektronskih revij se znanstvene vsebine še vedno tiskajo in pridobivajo ter uporabljajo v tiskani obliki. Založniki in knjižničarji ugotavljajo, da hkraten obstoj tiskane in elektronskega formata revij povzroča nepotrebne stroške na poti revije od založnika preko knjižnice do uporabnika.

David Pattern in Graham Stone, University of Huddersfield, Velika Britanija, **Ellen Collins**, Research Information Network, London, Velika Britanija. *25 raziskovalnih reči: seznanjanje akademskega okolja z družabna orodja spleta.*

Raziskovalna skupnost zaradi raznolikosti tehnoloških rešitev in težav pri razumevanju, kako bi lahko podpirala njeno dejavnost, le v manjši meri uporablja spletna družabna orodja. 25 Research Things je spletni učni pripomoček za seznanjanje raziskovalcev z izbranimi orodji spleta 2.0.

NAGRADE LIBER IN SPARC EUROPE

LIBER v sodelovanju z založbo Elsevier podeljuje nagrade za inovativnost v okviru teme konferenice. Letos so jih prejeli danski prispevek avtorjev Hansena in Harbove o ugotavljanju potreb uporabnikov ter španski prispevek Juanove, Camposa, Vile in Gálveza o knjižničnih storitvah za mobilne naprave ter nemški poster Tochtermanna in Pianosove o vlogi knjižnic v prihodnosti interneta. Prispevka in poster so predstavljeni v prejšnjih poglavjih.

Organizacija SPARC Europe je šestič podelila nagrado za izjemne dosežke na področju znans-

tvenega komuniciranja. Prejel jo je program odprtega dostopa pri organizaciji EIFL (odgovorna Iryna Kuchma) za promocijske aktivnosti, zagovorništvo in izobraževanje v zadnjih treh letih ter za uspešen razvoj velikega števila repozitorijev in odprtih revij v partnerskih državah.

SKLEPNE MISLI

Zasnova letne konference LIBER omogoča zelo dober vpogled v trenutno stanje raziskovalnega knjižničarstva, ki je podpora raziskovanju in visokoškolskemu izobraževanju, ter nakazuje strateške usmeritve dejavnosti. Visokošolske in specialne knjižnice že desetletje preoblikujejo svoje storitve za elektronsko okolje, nekatere opuščajo in glede na razvoj informacijsko komunikacijske tehnologije vzpostavljajo nove, ki tradicionalno niso sodile v knjižnično dejavnost (na primer upravljanje in trajno hranjenje odprtih podatkov raziskav). **Pričakovati je, da bodo raziskovalne knjižnice leta 2020 večino storitev nudile v elektronskem okolju s takojšnjo odprto dostopnostjo celotnih besedil in podatkov raziskav.** Storitve bodo preoblikovane ali vzpostavljene v skladu z drugačnimi potrebami raziskovalcev v spremenjenih načinih izvajanja raziskav in znanstvenega komuniciranja. Raziskovalne knjižnice bodo hibridne knjižnice s pretežnim deležem storitev v elektronskem in manjšim deležem v fizičnem okolju oziroma z večjim deležem novih storitev in manjšim deležem klasičnih knjižničarskih dejavnosti.

Tovrstnim napovedim bi morali prilagoditi formalno in stalno strokovno izpopolnjevanje zaposlenih v raziskovalnih knjižnicah, ki glede na vsebine, predstavljene na letošnji konferenci LIBER, potrebujejo znanja o:

- 27 - upravljanju okolja **odprtega dostopa** do objav raziskovalcev in podatkov raziskav ter visokošolskih del (institucionalni repozitoriji in zbirke, podpora izdajanju odprtih znanstvenih revij, trajno hranjenje),

- **digitalizaciji,**
- preoblikovanju klasičnih knjižničnih storitev v **elektronske storitve,**
- **informacijskem opismenjevanju** študentov, predavateljev in raziskovalcev,
- klasifikaciji vsebin in dokumentov, ontologijah ter organizaciji znanja za potrebe **semantičnega povezovanja** znotraj knjižničarskega okolja in zunaj njega.

Slovenija ima nacionalni informacijski sistem o raziskovalni dejavnosti (SICRIS), zato se slovenski visokošolski in specialni knjižničarji verjetno ne bodo ukvarjali z vzpostavitvijo takega sistema ter orodji za bibliometrijsko analizo, ki so bili na konferenci LIBER tudi predstavljeni kot ena od pričakovanih novih dejavnosti raziskovalnih knjižnic.

Organizatorji konference z barcelonske politehnike so na hrbtni strani majic v razmislek ponujali napis »*Never underestimate the importance of a librarian.*« (Nikoli ne podcenjuj pomena knjižničarja). Pred knjižničarji in njihovimi matičnimi ustanovami ter financerji so veliki izzivi preoblikovanja visokošolskega knjižničarstva, ki ga je potrebno izvesti čim prej in čim bolj učinkovito.

9. 8. 2011

Maja Božič

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, Sekcija za visokošolske knjižnice, in Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Gozdarska knjižnica,

Mateja Komel Snoj

Narodna in univerzitetna knjižnica,

Mojca Kotar

Univerza v Ljubljani, Univerzitetna služba za knjižnično dejavnost (tudi fotografije),

Zdenka Petermanec,

Univerza v Mariboru, Univerzitetna knjižnica Maribor,

Miro Pušnik

Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani

VIRA

Getting Europe ready for 2020: the library's role in research, education and society: LIBER 40th Annual Conference, Barcelona, 29 June–2 July 2011: conference programme. Barcelona: LIBER, Servei de Biblioteques i Documentació, Universitat Politècnica de Catalunya, [2011].

LIBER Annual Conference 2011, Barcelona: programme. Pridobljeno 30. 7. 2011 s spletne strani <http://bibliotecnica.upc.edu/LIBER2011/content/programme>

Projekt Romi, povabljeni v knjižnico Ljudske knjižnice Metlika je dobil nagrado IDEC; prevzela jo je Marta Strahinić, ki je projekt na konferenci tudi predstavila.

V Monsu, v belgijskem mestu – »katerega srce bije močnejše«, kot so zatrjevali organizatorji – je potekala bienalna, tokrat **17. evropska konferenca o branju**, ki so jo organizirali Frankofonska sekcija Belgijskega bralnega društva (BELFRA/ABLF – Belgian Reading Association, Francophone section) in Inštitut šolske administracije na Univerzi Mons (INAS – Institut d'Administration scolaire) ter Zveza evropskih bralnih združenj (FELA – Federation of European Literacy Associations) in Evropski komite za mednarodni razvoj IRA (IDEC – International Development in Europe Committee of the International Reading Association).

Na vsaki evropski konferenci o branju – torej tudi bienalno – je podeljena nagrada IDEC enemu od uspešnih inovativnih projektov v Evropi, ki promovirajo branje. Tokrat je **nagrado IDEC dobil projekt Romi, povabljeni v knjižnico Ljudske knjižnice Metlika**. Nagrado je prevzela **Marta Strahinić**, vodja projekta in vodja Ljudske knjižnice Metlika, ki je na konferenci projekt tudi predstavila.

Konference se je udeležilo okrog 500 udeležencev z vseh koncev sveta, seveda pa največ iz Evrope. **Poleg Marte Strahinić** je na konferenci **iz Slovenije aktivno sodelovalo še**

šest udeleženk:

- **Tanja Jelenko** – slovenska predstavnica v IDEC; s posterjem *Drugečni in zaznamovani, samotneži in čudaki – didaktični pristopi h književnim besedilom o drugačnosti/Diverse, marked, lonesome and accentric – the strategies of reading text refer to the theme of diversity among people*;
- **Božena Kolman Finžgar in Silva Kos** iz Knjižnice A. T. Linhartaradovljica, z referatom *Kdo je napravil Vidku srajčico; spodbujanje branja v rejniških družinah/Who has made a new shirt for Videk; motivating foster families to read*;
- **Barbara Hanuš** z OŠ Livada v Ljubljani, z referatom *Razvijanje bralnih sposobnosti pri učencih priseljencih / Improving reading skills of immigrant pupils*;
- **Tilka Jamnik in Tjaša Urankar** iz Javna agencija za knjigo RS, z referatom *Rastem s knjigo/Growing up with a book*.

Konferenca je imela temo oz. naslov Pismenost – različnost / Literacy – diversity: pismenost kot izraz različnosti, izraz različnosti v pismenosti, različnost kultur, jezikov, teorij, metod in uspešnih praks na tem področju ... ustreza pa tudi motu Evropske Unije Združeni v različnosti/United in diversity.

Kot je navada na evropskih konferencah o branju, smo slišali tri plenarne referate, sicer pa je delo potekalo v mnogih časovno vzporednih seminarjih, okroglih mizah, simpozijih, delavnicah in predstavitev

Branje ne spreminja sveta, spreminja ljudi, ki lahko spremenijo svet.
(citat iz referata Flavie Ferreira De Paula, Brazilija)

posterjev, in sicer v naslednjih tematskih pod-skupinah: programi za zgodnje oz. predopismenjevanje; družinska pismenost; sodobna tehnologija in pismenost; pismenost in demokracija; težave in nezmožnosti pri učenju branja; govor in pismenost; večjezična in večkulturna pismenost; procesi in razvoj opismenjevanja; ocenjevanje; izobraževanje učiteljev in pismenost; profesionalni razvoj; knjižnice in pismenost; učitelji branja in učne strategije; šole s primeri dobre prakse; sodelovanje v razvoju pismenosti med evropskimi državami; pismenost odraslih; drugo.

Plenarni referati so bili naslednji: **Emilia Ferreira** (Mehika: *The diversity of languages and the written word: an education challenge for initial literacy*) je predstavila, kako otroci opazijo različne jezike in pisave, kar je treba izkoristiti pri začetnem opismenjevanju. (Žal je bila referentka z istim referatom, ki je bil prav tako otvoritveni, na 32. kongresu IBBY, septembra lani v Composteli). **Victoria Risko** (predsednica IRA, ZDA: *What research tells us about the preparation of teachers of reading*) je interpretirala ugotovitve raziskave o izobraževanju in o pripravah učiteljev branja: uspešnejši so tisti, ki se zavedajo pomena dobre bralne pismenosti in tudi tega, da je različnost izziv, ter se ves čas dopolnilno izobražujejo. **Nathalie Baïdak** (Belgija: *Teaching*

literacy in schools in Europe: comparative analysis of education policies) pa je primerjalno analizirala izobraževalne programe in poučevanje pismenosti v različnih evropskih državah. Predstavila je novo publikacijo, ki jo je Eurydice izdal letos poleti in je dostopna na spletni strani <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>.

Sicer pa sta bila **osrednja dva simpozija o vladnih programih opismenjevanja v osnovni šoli in o programih predopismenjevanja v vrtcih**. Veliko vemo o pomenu pismenosti, v zadnjem času o izzivih v večjezičnih in večkulturnih okoljih, dostopna nam je ogromno izsledkov iz raziskav PISA itd., toda koliko in kako je vse to upoštevano v nacionalnih vladnih programih in čigavo znanje se v resnici upošteva pri njihovi pripravi?

Na prvem simpoziju smo poslušali predstavitve referentov iz Velike Britanije (iz Angliji in iz Škotske, ker nista enotni), Francije, Portugalske, Mehike, ZDA idr. Nis(m)o si enotni, kaj je dobra bralna pismenost (niso le definicije različne), vlade imajo različna pričakovanja. Absolutnih odgovorov seveda ni, pa tudi izsledki raziskav so pogosto nasprotujoči. Včasih se lokalna izobraževalna politika celo razlikuje od nacionalne; veliko je odvisno od prepričanja in izobraženosti učiteljev. Nekateri zagovarjajo informacijsko pismenost, drugi bolj splošno; nekateri so zagovorniki sintetičnih pristopov, drugi analitičnih. Na področju izobraževanja se pojavljata tako neoliberalizem (svoboda, tekmovanje, privatni sektor, marljivost, individualizem idr.) kot neokonservativizem (preteklost je bila boljša, vzga-

jati na tradiciji idr.) oz. prepletanje obeh. V evropskem prostoru so ves čas aktualne debate okrog definicije pismenosti, kaj danes velja za nepismenost, ugotavljanje vzrokov zanjo, merjenje števila nepismenih, itd. Sicer pa je bila v osemdesetih letih najbolj aktualna disleksija, v devetdesetih ugotavljanje vzrokov slabe pismenosti, nato pa je sledilo desetletje, ko je bila najbolj pomembna pomoč bralcem s specifičnimi težavami. Najbolj presenetljivo je (ali pa tudi ne?!), da pri pripravi nacionalnega kurikula pismenosti ponavadi obveljajo mnenja staršev, članov ministrstev, tudi ministrstva za zdravje, statistikov in ekonomistov, najmanj pa znanja raziskovalcev in učiteljev pismenosti.

Podobna je situacija tudi na področju nacionalnih kurikulov pismenosti za vrtce. Nastopili so referenti iz Švedske, Portugalske, Madžarske, Velike Britanije, Grčije, Nemčije idr. V grobem gre za dva pristopa: družbeno-pedagoški, ki si prizadeva otroka razviti čim bolj po njegovi meri in obenem vsestransko (osnova za vseživljenjsko učenje) in pred-priprava na osnovno šolo (skolarizacija vrtca, zgodnje usmerjanje). V zvezi s pismenostjo in s pripravami na opismenjevanje otrok v vrtcih je bilo poudarjeno, da se zmožnosti sporazumevanja ne razvijajo vse istočasno, in kako je pomembno, da se otrok temeljito (na)uči maternega oz. prvega jezika, vse od izgradnje identitete do kasnejše dobre pismenosti in uspešnega učenja. Sicer pa v glavnem poudarjajo, da je zgodnje učenje zelo pomembno, ker »ura zamujena ne vrne se nobena«.

Tako v vrtcih kot v nižjih razre-

dih osnovne šole v večjezičnih in večkulturnih skupinah otrok si je treba na začetku šolskega leta vzeti vsaj šest tednov, **da se otroci identificirajo vsak s svojim prvim jezikom**, preden začnemo z učenjem jezika okolja in s poučevanjem v tem jeziku. Za dobro bralno pismenost otrok **je pomembna tudi pismenost družine**, zato si v migrantskih in begunskih družinah prizadevajo za razvoj osnovne pismenosti v novem/drugem jeziku/ v jeziku okolja. Sicer pa spodbujajo družine k branju – podobno kot pri nas – tako šole kot knjižnice in različni bralni projekti ter programi.

Razumevanje **vloge in delovanja šolskih knjižnic** je v mnogih državah podobno kot pri nas: KIZ in povezovanje s šolskimi predmeti. Šolska knjižnica je prstor branja za slehernega otroka, ne glede na njegov prvi jezik.

Ob vsem je **najbolj pomembno izobraževanje učiteljev o pismenosti in »različnosti«**: za večjezično in večkulturno situacijo, za delo z otroki s posebnimi potrebami, s specifičnimi učnimi težavami itd. Številna so bila poročila o primerih dobre prakse z bralno uspešnih šol, prikazi dosežkov pedagogike branja, metod, strategij in oblik dela.

Več referentov je predstavilo **opismenjevanje gluhih otrok**, njihove specifične težave pri branju, povezane s slabše razvitim govorom; sicer se pa po bralnih navadah ne razlikujejo od polnočutečih (eni so strastni bralci, drugi berejo manj radi).

Povezovanje z mediji in informacijsko tehnologijo, interne-

tom ipd. je redko deležno pozornosti. Prav tako je manjše zanimanje za sama besedila. Nekaj je bilo referatov o disleksiji in celo o biblioterapiji. Pozornosti so deležne vse skupine prebivalstva, razen mladostnikov in aktivnih odraslih srednjih let.

Tudi na tej konferenci se je zvrstilo nekaj kulturnih in državnih dogodkov: slavnostni začetek konference je obogatil Accroch Quartet, ki nam je izvedel kon-

cert etnično zelo različnih skladb; osrednji družabni večer naj bi spominjal na pojedine na Bruegelovih platnih; zasebno smo si ogledali stari Mons znotraj nekdanjega obzidja (mesto ima kar tri kulturne spomenike na seznamu Unesca!), obiskali smo Van Goghovo hišo v kraju Cuesmes, 4 km južno od monsa, kjer je Van Gogh kot protestantski pridigar živel 15 mesecev med revnimi družinami rudarjev in tedaj »se je odločil«, da bo postal duhovnik ...

konferenca pa se je zaključila s povabilom na **18. evropsko konferenco o branju, ki bo v švedskem mestu Jönköping, 6. – 9. avgusta 2013**, z naslovom *New Challenges – New Literacies/Novi izzivi – nove pismenosti*.

Tilka Jamnik

Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri Mestni knjižnici Ljubljana

POROČILA

Dan odprtih vrat Zbirke tiskov Slovencev zunaj Republike Slovenije

V poletnih mesecih Ljubljano preplavijo turisti, na prvi julijski dan pa je bila prestolnica še posebej pisano obarvana. Pod okriljem Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu je namreč na ljubljanskih ulicah in v nekaterih ustanovah zaživelo vseslovensko srečanje z naslovom **Dobrodošli doma**. Dogodku smo se priključili tudi v NUK in na ta dan še bolj na široko **odprli vrata v Zbirko tiskov Slovencev zunaj RS**. Slovence, ki ne živijo v matični domovini smo ob 11.00 ponudili brezplačno vodenje po hramu učenosti, ki ga je izredno prijetno izpeljala Damjana Vovk.

Foto: Milan Štupar

Sledila je predstavitev zbirke, ki je nasledila fond z misterioznim imenom **D-fond**. Knjige in periodika z oznako D so bili dolgo časa shranjeni v posebni omari v direktorjevi (D) sobi, ko pa je fond prerastel omaro, so ga namestili v posebej zato zamreženem delu skladišča. Sem je spadala po tedanjih merilih moralno, versko in politično sporna literatura. Do leta 1991 je imela zbirka posebne pogoje dostopa. Danes se imenuje **Zbirka tiskov Slovencev zunaj RS** in zbira ter hrani gradivo, ki ga ustvarijo Slovenci, ki ne živijo v Sloveniji. Predstavila jo je njena vodja, Helena Janežič.

Nadaljevali smo v sejni sobi NUK, ki je bila kar premajhna za številne udeležence predstavitve uspešnega projekta **digitalizacije osrednje izseljenske literarno - kulturne revije Med-**

dobje in Zbornika Svobodne Slovenije, ki smo ga v NUK izvedli s pomočjo sredstev Urada. Obe publikaciji sta izrednega pomena za slovensko izseljenstvo in s tem neprecenljiv kulturni zaklad slovenskega naroda. Projekt je predstavila vodja Službe za digitalno knjižnico, mag. Karmen Štular Sotošek in spregovorila še o izseljenskem gradivu, ki ga že najdemo na portalu www.dlib.si. Povabila je vse Slovence, ki delujejo v skupnostih po svetu, da posredujejo svoje gradivo NUK in dovolijo objavo na portalu Digitalne knjižnice, apelu pa se pridružujemo vsi, ki smo sodelovali pri uspešni izvedbi Dneva odprtih vrat.

30

Helena Janežič

Narodna in univerzitetna knjižnica

Strokovna ekskurzija Sekcije za potujoče knjižnice pri ZBDS

Švica, 26. – 28. junij 2011

Sklep izvršnega odbora Sekcije za potujoče knjižnice, ki smo ga nato zapisali tudi v Program dela sekcije za leto 2011, je bil, da v letu 2011 obiščemo in spoznamo delo bibliobusov v Švici. Čas strokovne ekskurzije smo prilagodili času, ko ne vozimo ali povedano drugače, umestili smo ga v čas šolskih počitnic. Ker smo izbrali dolgo pot, smo se dogovorili, da bomo nanjo krenili na dela prost dan – v nedeljo, ki nam je služila za premagovanje razdalje. Iz Slovenije smo prek Italije prispeli najprej v kanton Ticino, kjer smo na poti lahko občudovali številna švicarska jezera in si vzeli čas za krajši postanek v Luganu. Pot nas je nato vodila proti Luzernu. Sprehodili smo se po znamenitem Kapelnem mostu iz 14. stoletja, si ogledali Frančiškansko cerkev, ki je najstarejša zgradba v Luzernu, zgrajena okoli leta 1270, in občudovali renesančno arhitekturo katedrale. Ponedeljkov dan je predstavljal doživetje, ki ga verjetno ne bomo nikoli pozabili. Z vlakom smo se povzpeli v osrčje Bernskih Alp, in sicer mimo znamenitega smučarskega centra Wengen v goro Eiger (3970 m n.v.), Monch (4099 m n.v.) in na Jungfrau-joch (4158 m n.v.). Železniška postaja na »vrhu Evrope«, na 3454 m n.v., je najvišje ležeča postaja v Evropi. Čudovit, sončen dan je omogočil enkratni razgled, vse do gorovij Nemčije, Francije in Italije. Tretji dan smo namenili ogledu potujoče knjižnice – bibliobusa v mestu Delemont in ogledu Osrednje knjižnice Zürich ter nekaterih znamenitosti mesta: cerkev Sv. Petra (na njej je ura z največjo številčnico v Evropi), znamenita Chagalova okna v Katedrali naše gospe (Fraumünster), Vodna cerkev (Wasserkirche) in Veliko katedralo (Grossmünster). Na povrat-

ku proti domovini pa smo se ustavili še v Vaduzu, glavnem mestu »mini« kneževine Liechtenstein, ki šteje vsega 35.000 prebivalcev.

POTUJOČA KNJIŽNICA DELEMONT

V Švici delujejo le trije bibliobusi, in sicer v Nostalu, Ženevi in Delemontu. Zaradi specifičnosti dela smo se odločili za obisk [bibliobusa v Delemontu](#). Območje kantona namreč klasične knjižnice sploh nima, knjižnične storitve zagotavljajo prebivalcem trije bibliobusi.

Delemont je glavno mesto najmlajšega švicarskega kantona Jura, ki leži v SZ delu Švice in meji na Francijo. Dolgo časa je ozemlje sodilo v kanton Bern, ker pa tam živijo v glavnem nemško govoreči protestanti in je uradni jezik nemščina, so leta 1978 prebivalci Delemonta na referendumu izglasovali lasten kanton, ki je samostojnost formalno pridobil junija 1979. Gre za hribovit predel, na katerem živi 80 % francosko govorečih rimo-katoličanov. Danes kanton obsega 3 območja (distrikte) s 64 občinami in se razprostira na 838 km² ter ima 67.655 prebivalcev. V kantonu ni velikih mest, tudi v primeru Delemonta gre za manjše, podeželsko mesto.

Ko je ozemlje še sodilo v kanton Bern, so njegovi francosko govoreči prebivalci bili prikrajšani za knjižnične storitve, saj na njihovem območju knjižnice ni bilo, knjižnice v kantonu pa so zagotavljale gradivo in storitve večinoma le v nemškem jeziku. Tako se je pred petintridesetimi leti v okviru Ljudske univerze (v Švici Ljudske univerze opravljajo enako dejavnost kot Ljudske univerze v Sloveniji) rodila ideja o knjižnici-bibliobusu. Leta 1976 so prebivalci na referendumu izvolili za direktorja **Jean-Claude Guerdat-a** (direktorji šol, knjižnic in drugih javnih ustanov se v Švici namreč neposredno volijo na referendumih), ki je bil takrat tudi edini zaposleni v knjižnici. Prav on nas je ob obisku tudi sprejel, saj je direktor knjižnice že vseh petintrideset let. Povedal je, da je ob nastopu službe dobil notes in pisalo ter nalogo, da mora v devetih mesecih kupiti primerno vozilo in knjižnično gradivo ter vzpostaviti bibliobusno službo. Tako je najprej nabavil 20 let staro vozilo, ki je bilo prvotno potujoča trgovina. V šali je Guerdat še dodal, da je vozilo na 100 km potrošilo 2 litra

31

Slika 1: Na »vrhu Evrope« nas je razvajalo sonce
(Foto: Miran Treplak)

olja. Že prvo leto delovanja bibliobusa, ko je delal še sam, je že obiskoval 39 občin in pridobil 3000 bralcev-članov.

Danes je v potujoči knjižnici Delemont zaposlenih 8 oseb. Ker lahko zaposleni v Švici delajo dnevno manj kot osem ur, gre v resnici za 6 EPZ zaposlenih oziroma delovnih mest. Zanimivo je, da je v bibliobusu, ko gre na teren, le ena oseba, ki je šofer in knjižničar hkrati. Razmišljali smo, kako lahko opravlja vso delo na bibliobusu le ena oseba, in ugotovili, da je izposoja v veliki meri opravljena že v naprej na osnovi predhodnih rezervacij. Na bibliobusu pa tudi ne opravlja jo svetovalnega dela in drugih nam znanih aktivnosti, npr. bibliopedagoških ur, predstavitev, razstav.... Zanimivo je tudi, da je med zaposlenimi polovica žensk (v Švici je sicer v bibliotekarstvu zaposlenih 80 % žensk), ki tudi vozijo na teren, vsi zaposleni pa na sedežu bibliobusa opravljajo vsa knjižnična dela (pripravljajo rezervacije, opremljajo in katalogizirajo gradivo itd.). Vsi zaposleni znajo torej, vključno z direktorjem, opravljati vsa knjižnična dela, čeprav so za posamezna posebej specializirani. Ob odsotnosti posameznega zaposlenega tako delo teče nemoteno.

Pred tremi leti je knjižnica kupila nov bibliobus, prejšnja dva pa sta stara že sedemnajst let. V osnovi so vsi trije znamke VOLVO, njihovo notranjost pa so oblikovali sami, saj je direktor po osnovnem poklicu arhitekt. Si predstavljate, da je, ko je kandidiral in bil izvoljen na delovno mesto direktorja knjižnice, moral najprej kupiti vozilo, ga spremeniti v bibliobus, opraviti šoferški izpit za avtobus, seveda opraviti tudi izpit za bibliotekarja in dolgo časa sam opravljati delo direktorja, tajnice, računovodja, voditi nabavo gradiva, ga knjižničarsko obdelati, znositi v vozilo ter peljati na teren in ga tam izposojati?

Slika 2: Knjižnica kantona Jura v Delemontu
(Foto: Darja Molnar)

Delo knjižnice-bibliobusa se financira iz sredstev kantona Jura, prispevka občin, subvencije iz kantona Bern in lastnih prihodkov (članarin). Knjižnica je glede razporejanja finančnih sredstev popolnoma avtonomna. Njen proračun je v letu 2010 znašal 950.100 švicarskih frankov (805.920 evrov). Kanton Jura je zagotovil 46,2 % proračuna knjižnice, občine skupaj 34,4 %, subvencija kantona Bern je znašala 13,1 % proračuna, s članarinami pa so pridobili 6,3 % sredstev. Prispevek posamezne občine se določi glede na število ur postanka bibliobusov na njihovem ozemlju. Ena ura postanka stane 150 švicarskih frankov. Bibliobusi so imeli v letu 2010 skupaj 102 postajališči in opravili 2.142 ur postankov.

Na enem bibliobusu je okoli 6000 enot gradiva, skupna knjižnična zbirka je ob koncu leta 2010 štela 79.936 enot gradiva, letni prirast je znašal 4331 enot in odpis 2530 enot. V zbirki je bilo 8,22 % avdiovizualnega gradiva. Čeprav je Švica kot celota država, ki ima največ periodičnih publikacij (temu botrujejo kantoni, vsak izdaja namreč svojo periodiko), jih na bibliobusih nimajo. Pri nabavi gradiva v veliki meri upoštevajo želje bralcev, ki jih slednji posredujejo prek interneta. Načeloma kupijo vsako novo izdano knjigo, izbor naredijo pri zelo dragih ali strokovnih ozko usmerjenih knjigah. Pojasnili pa so nam, da se ravna po potrebah uporabnikov. Npr. v kantonu Jura je veliko malih kmetij, ki se doma še ukvarjajo z izdelavo delov za ure, zato bi npr. strokovno knjigo o urah kupili ne glede na ceno, kakšno drugo strokovno knjigo pa ne.

Vsi trije bibliobusi so imeli v letu 2010 skupaj 5638 aktivnih članov (8,33 % prebivalcev kantona), 45.741 obiskovalcem so izposodili 228.313 enot gradiva (3,38 enot na prebivalca in 40,49 na člana). Izposoja v zadnjih desetih letih narašča, leta 1999 je npr. znašala 185.380 enot gradiva. Članarina za odrasle znaša 12 švicarskih frankov, za šolajoče 7, otroke 4 in družinska izkaznica 25 (za primerjavo: ena kepica sladoleda stane 3 do 4 franke). Za prebivalce občin, ki ne podpirajo bibliobusne službe, je višja (za odrasle člane npr. 20 švicarskih frankov). Člani pa posebej plačajo izposojno multimedijskega gradiva (CD, CD-MP3, CD-ROM, DVD, DVD-ROM), npr. karta za izposojno 11 enot avdio gradiva stane 20 švicarskih frankov, za izposojno 11 enot avdiovizualnega gradiva pa 50. Če član gradiva v mesecu dni, kolikor traja izposojevalni rok, ne vrne, plača po prvem opominu 2 franka zamudnine na mesec na eno enoto gradiva, po

drugem opominu 4, tretjem 10 in četrtem 20. Izposoja je avtomatizirana, ne poteka pa online - prenos podatkov opravijo na sedežu bibliobusne službe, ko se vozilo vrne s poti. Zanimivo je, da v Švici knjižnice uporabljajo različne sisteme, ki med sabo niso vsi kompatibilni, in tudi ne uporabljajo nacionalnega sistema vzajemne katalogizacije.

Potujoča knjižnica Delemont dela v veliki meri po principu vnaprejšnjih rezervacij gradiva, o čemer priča podatek, da so imeli v letu 2010 16.046 rezervacij. Bibliobusi krenejo po urniku vsak v svojo smer, ki pa je z istim bibliobusom ne ponavljajo. Tako zagotovijo, da na isto postajališče pride vedno drug bibliobus, z drugačnim gradivom. Urniki voženj so podobni našim, delo opravljajo dopoldne in popoldne, a v popoldanskem času opravijo več poti. Bibliobus med počitnicami ne vozi 5 tednov.

Na začetku, pred 35-timi leti, so bile potujoče knjižnice v prvi vrsti namenjene odrasli populaciji. Kmalu pa so spoznali, da šolske knjižnice ne morejo zadovoljiti želja mladih po gradivu, zato so ponudbo gradiva razširili in med uporabnike pritegnili mlajšo generacijo. Delež odrasle populacije med člani knjižnice je v letu 2010 znašal 51,97 %. Danes imajo bibliobusi raznovrstno gradivo, njegov izbor in postavitev v bibliobusu sta podobna našemu, le da imajo gradivo ločeno tudi po barvah, ki jih vidimo na nalepkah na hrbtni strani gradiva.

Še nekaj o delovnih pogojih na sedežu bibliobusa. Zaposleni so razporejeni v treh večjih sobah, kjer je ob eni strani tudi skladišče z lesenimi kompaktski, kar se nam je zdelo nenavadno. V prvi sobi katalogizirajo gradivo in pripravljajo rezervacije (štirje delavci). V drugi sobi je direktor in še dve delovni mesti, ob eni od steni pa prav tako knjižne police – skladišče. V tretji sobi je poleg skladišča še delavnica za zaščito gradiva. Vsako knjigo ojačajo pri platnicah, nato zavijejo. Delavci nimajo svojega stalnega delovnega prostora, ob pisalnih mizah se razvrstijo glede na to, katero delo trenutno kdo opravlja.

Bibliobusi so kot vozila presenetljivo podobni našim. Tarejo jih tudi isti problemi: hlajenje in napajanje z električno energijo. Vizualno delujejo zračno, svetlo in prijazno. Zelo prijazni pa so bili tudi gostitelji. Iskreno so se nas razveselili. Toplina francoskega duha je premagala švicarsko hladnost. Vsi zaposleni so nam stregli z rogljički, kavo in sokom, ob slovesu mahali. Največ-

Slika 3: Pred slovesom od prijaznih gostiteljev
(Foto: Miran Treplak)

je presenečenje, ki smo ga doživeli v Delemontu, pa je bilo, da nas je ob direktorju pričakal še njegov prijatelj, vodja mestne knjižnice v Burgdorfu (sosednji kanton) g. Žiga Kump, po rodu Slovenec, ki je nekaj časa, še kot otrok, živel na Ptuj.

OSREDNJA KNJIŽNICA ZÜRICH

Isti dan smo si ogledali še [Osrednjo knjižnico Zürich](#) (Zentralbibliothek Zürich), ki hkrati izvaja funkcije osrednje kantonske, mestne in univerzitetne knjižnice Univerze Zürich. Kot univerzitetna knjižnica podpira z viri in storitvami vsa znanstvena področja univerze, v prvi vrsti pa humanistiko in družboslovje. Kot kantonska knjižnica zbira vse publikacije, ki jih izdajo v Zürichu, so njihovi avtorji rojeni v Zürichu, ali se vsebinsko nanašajo na mesto in njegove prebivalce. Kot mestna knjižnica zagotavlja vire in storitve prebivalcem mesta za uresničevanje njihovih izobraževalnih, znanstvenoraziskovalnih in prostočasnih aktivnosti. Funkcije splošne in univerzitetne knjižnice imajo združene še v štirih švicarskih mestih (Neuchatel, Geneva, Fribourg, Lousanne), funkcije kantonske in univerzitetne knjižnice pa npr. opravlja Osrednja in univerzitetna knjižnica Luzern. Ob koncu leta 2010 je imela Osrednja knjižnica Zürich zaposlenih 213 oseb oziroma 163,9 EPZ zaposlenih (omenili smo že, da je v Švici precej pogosta zaposlitev za krajši od polnega delovnega časa, še zlasti med ženskim delom zaposlenih). Njen proračun je znašal 38.761.998,92 švicarskih frankov (skoraj 33 milijonov evrov!). Organizacijo in delovanje knjižnice nam je predstavila **Anita Utzinger**, podrobneje pa smo spoznali še glasbeno zbirko in center za digitalizacijo. Fotografiranje prostorov, namenjenih uporabnikom, žal ni dovoljeno.

Osrednja knjižnica Zürich je bila ustanovljena leta 1917 z združitvijo prejšnjih kantonske in mestne knjižnice, prostore pa je dobila v samostanu Predigerkloster, ki so ga postavili Dominikanski menihi okoli leta 1230 (prej naj bi na tem mestu stala njihova cerkev). Samostan je bil požgan leta 1887, leta 1914 pa so volivci kantona in mesta odločili, da se zberejo potrebna sredstva za obnovo stavbe za potrebe knjižnice. Mestna knjižnica datira v letu 1629, ko so jo ustanovili štirje meščani Züricha, formalni status javne knjižnice pa je dobila leta 1634. Do leta 1835 je služila tako potrebam meščanov kot slušateljem obstoječih kolidžev oziroma po njihovi združitvi v univerzo (leta 1833) slušateljem in znanstvenemu delu slednje. Ker so knjižnico smeli uporabljati le prebivalci Züricha, je to vodilo do nesporazumov z univerzo in do ustanovitve kantonske (študijske) knjižnice (njen fond so predstavljala gradiva, ki so se ohranila iz nekdanje *Stiftsbibliothek* iz 13. stoletja, gradiva treh specializiranih knjižnic, ki so bile ustanovljene za potrebe znanstvenega dela v okviru univerze in gradiva knjižnice gimnazije, ustanovljene leta 1827).

Že kmalu po ustanovitvi, ob koncu tridesetih let prejšnjega stoletja, se je knjižnica srečala s pomanjkanjem prostora tako za gradivo kot izvajanje storitev. A čakati je morala do leta 1990, ko se je v neposredni bližini obstoječe začela izgradnja nove, sodobne zgradbe. Izgradnja se je končala leta 1994. Knjižnica ima danes na voljo skupaj 27.000 m² prostorov v desetih nadstropjih, 150.000 tekočih metrov knjižnih polic in 700 čitalniških mest. Večina knjižničnih skladišč je umeščena v etaže pod zemljo. V prvotnih knjižničnih prostorih (obnova je bila zaključena leta 1995) so organizirane specializirane zbirke gradiv (glasbena zbirka, zbirke rokopisov, starih knjig, zemljevidov, grafik, in foto-

grafij). Zanimivo je, da je knjižnica obiskovalcem zagotovila prost dostop tudi do gradiv, ki se nahajajo v nekdanj zaprtem skladiščnem prostoru. To je omogočil dobro zastavljen sistem označevanja gradiva po policah, ki so ga uvedli že ob ustanovitvi knjižnice, tj. dve veliki črki in tekoča številka. Prva črka označuje obdobje izdaje publikacije, nekaj pa se jih uporablja za oznako vrste publikacije (brošure, serijske publikacije, periodika). Druga črka označuje vsebinsko področje publikacije. Tekoče številke pa so razdeljene na štiri sklope in določajo tudi velikost (format) publikacije. Čeprav se med kompaktusi dnevno sprehaja na stotine uporabnikov, se letna izguba gradiva ni povečala (znaša manj kot 0,5 % gradiva), prav tako knjižničarji na policah ne zasledijo nereda. So si pa z odprtjem knjižničnih skladišč prihranili veliko dela z dostavo gradiva iz skladišč, kar 4/5 izposojenega gradiva si namreč poiščejo uporabniki sami¹.

Knjižnična zbirka vsebuje več kot 5,6 milijona enot, med njimi je 3,9 milijona enot monografskih in periodičnih publikacij, 570.000 enot slikovnega gradiva, 127.000 rokopisov ter 251.000 zemljevidov. Osrednja knjižnica Zürich zagotavlja skupaj z Univerzo Zürich licence za več kot 500 baz podatkov in 35.000 naslovov elektronskih časopisov v celotnem besedilu. Letni prirast gradiva je znašal ob koncu leta 2010 81.012 enot (od tega nakup – 58.991 enot).

Knjižnične prostore in storitve lahko uporabljajo starejši od 16 let, mlajši od 18 let potrebujejo soglasje staršev. Uporaba knjižnice je brezplačna. Od ponedeljka do petka je za uporabnike odprta od 8h do 20h, ob sobotah od 9h do 17h. Zbirke posebnega knjižničnega gradiva imajo krajši odpiralni čas, zanimivo pa je, da so odprte v popoldanskem času. Knjižnica je letos poskusno izvedla štiritedenski projekt podaljšanja odpiralnega časa – obiskovalcem je nudila storitve tudi ob nedeljah od 9h do 17h. Rezultati so pokazali, da je so bili tudi ob nedeljah čitalniški prostori polno zasedeni, zaradi tega pa se število obiskovalcev med tednom ni zmanjšalo. Ugotavljajo, da je trend naraščanja obiska univerzitetnih knjižnic prisoten tudi pri njih in da bi bili zasedeni tudi v nočnem času, če bi knjižnica imela pogoje za podaljšanje odpiralnega časa.

34

Slika 4: Osrednja knjižnica Zürich (Vir: http://de.wikipedia.org/wiki/Zentralbibliothek_Z%C3%BCrich)

1 Več o načrtovanju prostorskih rešitev in izkušnjah knjižnice: Köstler, H., *Zentralbibliothek Zürich: A new Library – Ten Years after*. Dostopno na spletnem naslovu: <http://trove.nla.gov.au/goto?i=x&w=24472833&d=http%3A%2F%2Fliber.library.uu.nl%2Fpublish%2Farticles%2F000084%2Findex.html>

Slika 5: Prostori glasbene zbirke
(Vir: http://de.wikipedia.org/wiki/Zentralbibliothek_Z%C3%BCrich)

Izposoja na dom je omogočena le uporabnikom, ki imajo stalno prebivališče v Švici. Uporaba knjižnice oziroma njenih storitev je mogoča s knjižnično izkaznico (kartico) ene od knjižnic članic IDS informacijsko omrežje, v tem primeru se obiskovalec v Osrednji knjižnici Zürich le registrira. Če

pa izkaznice še nima, mu jo izda knjižnica. Registracija omogoča uporabo informacijskega sistema NEBIS in 400 knjižnic, vključenih v IDS informacijsko mrežo (članice so knjižnice in informacijski centri nemško govorečih predelov Švice). V sistemu NEBIS sodelujejo knjižnice več kot 80-tih univerz, tehniških kolidžev in raziskovalnih inštitutov, knjižnični katalog vsebuje 4,2 milijona bibliografskih zapisov.

Gradivo knjižnice si je, z izjemo redkega in dragocenega gradiva oziroma starejšega od 100 let, mogoče izposoditi na dom. Izposojevalni rok traja 4 tedne in se avtomatsko podaljša na 8 tednov, po tem obdobju lahko uporabnik izposojevalni rok online podaljša še sam, in sicer največ trikrat. V primeru, da izposojeno gradivo želi kdo drug, lahko knjižnica v času podaljšanega izposojevalnega roka zahteva njegovo takojšnjo vrnitev. Gradivo je možno vrniti tudi po pošti. Za nepravčasno vrnjeno gradivo pošlje knjižnica prek e-pošte 3 opomine, nato pa blokira uporabniški račun. V primeru, da uporabnikov naslov ni veljaven, pridobi pravega pri ustreznem lokalnem organu. Stroški znašajo 10 švicarskih frankov za prvi opomin, 20 za drugega in 35 za tretjega. Gradiva, ki se nahaja v čitalniških prostorih, si ni mogoče izposoditi na dom. Izposojajo uporabniki izvedejo pri izposojevalnem pultu za gradivo v prostem pristopu ali v čitalniškem prostoru. Gradivo lahko knjižnica dostavi na dom (kar stane 10 švicarskih frankov na enoto) ali ga prek kurirske službe dostavi v eno od knjižnic, članic IDS mreže. Zagotavlja tudi medknjižnično izposojajo, ki poteka med članicami IDS mreže prek sistema za online naročila ter kurirske službe – želeno gradivo je dostavljeno v dveh delov-

nih dneh in ga mora naročnik prevzeti v enem tednu. Cena na enoto gradiva znaša 7 švicarskih frankov. Gradivo iz drugih knjižnic naroči uporabnik prav tako online, vendar prek kataloga knjižnice. Članke iz tiskanih revij, ki jih hrani knjižnica, se naroči online, in sicer kot fotokopijo ali datoteko v pdf obliki (za 20 strani znaša cena 10 švicarskih frankov). Na več mestih v knjižnici so postavljeni samokopirni stroji, v eni od čitalnic pa so na voljo stroji za pregledovanje in kopiranje/natis mikrofilmskih dokumentov. Kopiranje različnih vrst gradiva je možno tudi naročiti in ga opravi knjižnična služba za reproduciranje gradiv.

Online knjižnični katalog vsebuje bibliografske opise publikacij, ki jih je knjižnica prejela po letu 1988, kartične kataloge (AIK in stvarni katalog) za starejše gradivo pa je knjižnica digitalizirala in so dostopni prek interneta. Knjižnica ima organizirano službo informacijskih specialistov za posamezna znanstvena področja, ki nudijo uporabnikom pomoč pri iskanju in izbiri informacijskih virov, sodelujejo pa tudi pri nabavi in obdelavi gradiva. Omeniti je treba tudi sodelovanje knjižnice v projektu digitalizacije starejših švicarskih gradiv e-rara.ch (projekt financira v celoti švicarska država). Vso digitalizacijo lastnega in starejšega gradiva drugih knjižnic, tudi najzahtevnejšo, izvajajo sami, v lastnem centru za digitalizacijo, ki so nam ga ob obisku tudi predstavili. Center ima na voljo najsodobnejšo opremo za digitalizacijo in izdelavo reprodukcij digitalnih posnetkov na različnih podlagah, npr. papirju in platnu. Spoznali smo tudi delo na projektu digitalizacije naslovnice in kazal aktualnega knjižničnega fonda, ki bodo vključena v online knjižnični katalog. Nabavo opreme in projekte digitalizacije gradiv projektno financira država. Ob ogledu centra tisti, ki poznamo pogoje za izvajanje digitalizacije v slovenski nacionalki, skoraj nismo mogli verjeti očem.

Knjižnica skrbi tudi za gradnjo digitalne zbirke [doktorskih disertacij](#) Univerze Zürich. Doktorandi posredujejo prek elektronskega sistema knjižnici besedilo disertacije v obliki pdf in priložijo izjavo o avtorstvu ter neekskluzivnem prenosu avtorskih pravic na knjižnico (pravica shranjevanja, reproduciranja in dajanja dela na voljo javnosti ter posredovanja tretjim osebam). Knjižnica priporoča, da ji oddajo tudi tiskano različico, ki bo trajno hranjena.

Glede na to, da Osrednja knjižnica Zürich izvaja tudi funkcijo univerzitetne knjižnice in pri tem

Slika 6: Glavna knjižnica Univerze Zürich
(Vir: http://www.uzh.ch/services/libraries_en.html)

uspešno sodeluje z Univerzo Zürich, je za nas zanimiv tudi organizacijski model knjižničarstva omenjene univerze. V Švici deluje 12 univerz², med njimi je Univerza Zürich s skoraj 25.000 študenti, največja. V njenem okviru deluje 7 fakultet (teološka, pravna, ekonomska, medicinska, veterinarska, filozofska in naravoslovno-matematična) ter 160 inštitutov, seminarjev in klinik. Informacijske vire za potrebe pedagoškega in znanstvenoraziskovalnega dela zagotavljajo: [Glavna univerzitetna knjižnica](#) in ostale knjižnice univerzitetnega knjižničnega sistema, Osrednja knjižnica Zürich ter Osrednja knjižnica tehniške univerze Zürich ([Univerzitetna knjižnica ETH Zürich](#)). Glavna (nem. Hauptbibliothek) univerzitetna knjižnica, ki ima sedež v kampusu v centru mesta, deluje kot medfakultetna ustanova s tremi podenotami (znanstveno knjižnico in študijsko knjižnico v univerzitetnem kampusu Irchel ter Medicinsko knjižnico Careum) in z oddelkom za informacijsko tehnologijo. V knjižničnem sistemu univerze delujejo poleg glavne univerzitetne knjižnice še knjižnice pri fakultetah in inštitutih, ki sledijo skupni strategiji. Glavna univerzitetna knjižnica koordinira pridobivanje in ponudbo e-virov, gradnjo in ponudbo lastnih e-virov knjižnic sistema ter razvoj knjižničnega informacijskega sistema univerze. Zadolžena je tudi za vzdrževanje in razvoj repozitorija in arhiva znanstvenih publikacij univerze - [ZORA](#). Storitve koordinira z Osrednjo knjižnico Zürich in univerzitetno knjižnico tehniške univerze (obe sta tudi fizično v njeni bližini). Glavna univerzite-

tna knjižnica je v prvi vrsti usmerjena na zagotavljanje virov z matematično-naravoslovnega in medicinskega področja, Osrednja knjižnica Zürich jih dopolnjuje s pokrivanjem družboslovja in humanistike, knjižnica tehniške univerze pa z viri s področja tehniških ved.

In kaj zapisati ob zaključku? Strokovna ekskurzija je uspela v več pogledih, prinesla nam je namreč nova nja o tej prelepi alpski državi in življenju v njej, spoznali smo del švicarskega knjižničarstva, stkali smo nove vezi s švicarskimi knjižničarji, in ne nazadnje – v skoraj štirih dnevih druženja smo lahko v miru poklepetali med seboj, izmenjali delovne izkušnje, razmišljali o novih projektih... Ob besedi Švica običajno pomislimo na bogastvo, visok življenjski status, lepo in urejeno okolje, neposredno demokracijo, politično nevtralnost ipd., ne razmišljamo pa, kaj je predpogoj za to – dobra organiziranost ekonomskega in političnega sistema, delovne navade in odgovorno vedenje prebivalstva, spoštovanje naravne in kulturne dediščine, upoštevanje razlik in raznolikosti... In – da švicarska demokracija vsekakor ne pomeni veliko neomejenih pravic ter malo dolžnosti, ne pomeni niti enakopravnosti spolov³. O švicarskem knjižničnem sistemu in knjižnicah⁴ zagotovo vemo premalo, bi pa lahko izkušnje švicarskih kolegov marsikdaj koristno uporabili tudi pri nas. Še posebej fascinira njihova kooperativnost na vseh ravneh – pri zagotavljanju storitev morajo namreč premagovati tako meje občin in kantonov kot tudi številne jezikovne ovire (Švica ima 4 uradne jezike).

Melita Ambrožič
Narodna in univerzitetna knjižnica
in
Tjaša Mrgole Jukič
Knjižnica Ivana Potrča Ptuj

36

² 10 univerz sodi pod pristojnost kantonov, 2 (tehniški univerzi) pa pod pristojnost zvezne oblasti. Univerze kantonov ne morejo izvajati študijskih programov s področja tehniških ved, to pristojnost imata le tehniški univerzi.

³ Glej: Brenčič, A., *Ženske v Švici: srečno neenake?* Delo, Sobotna priloga, 23. 7. 2011, str. 20-21.

⁴ Strnjen pregled prinaša prispevek: Feist, A., *Providing access and improving national cooperation: contemporary libraries and librarianship in Switzerland*. Library Student Journal, July 2009. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.librarystudentjournal.org/index.php/lsj/article/view/84/212>

Knjižnica ponoči

Ko sem pred časom izvedel, da se v izdajo pripravlja nov prevod **Alberta Manguela**, sem v hipu pred seboj zagledal kalejdoskop izvrstno oblikovanih idej, zakladnico znanja in neskončne poti navdušenja, po katerih lahko pelje pisana beseda. Vesel sem bil kot majhen otrok. Dela tega avtorja so vnaprej dobljena bitka in nadvse me veseli, da smo v slovenski jezik dobili tudi, izvirno pred petimi leti izdano, *Knjižnico ponoči*¹.

(vir slike: emka.si)

Knjiga je – podobno recimo kot njegova *Zgodovina branja* – zares izvrstnem preplet marsičesa. Za *Alberta* se zdi, da se je preprosto usedel na sredo svojega knjižnega kabineta, zaprl oči, in se prepustil, da njegovo intimno razmerje s knjigami in knjižnicami, malodane freudovsko prosto asociira skozenj. In zato bi se lahko marsikomu zazdelo, da gre za avtorjevo prenapihnjeno dokazovanje svojega neskončnega poznavanja področja bibliotekarstva, knjig, literature in knjižničnih prostorov. Vendarle pa

v brk lahko takšnim kritikom pihnemo le to, da nam je v tem primeru popolnoma vseeno.

Sodobna knjižnica se izreka na mnogo načinov. Prevečkrat se njen pomen pomete nekam tja v sprotno opombo pod črto, se ga izrablja tudi za neplemenite družbene agitacije, se prevečkrat reducira na medsebojno obrekovanje strokovnjakov, mimogrede pa še vsake toliko zaslišimo kako kratkovidno stavo o tem, kdaj bodo dokončno nepotrebne. Vendarle pa se knjižnica, tako sodobna kot tudi pretekla, izreka na ogromno izjemnih, unikatno zgodovinskih in navdihujočih načinov. Vse te, lahko zatrdimo vsaj večino teh, je v *Knjižnici ponoči* razvil Manguel. **Mit, ureditev, prostor, moč, senca, oblika, naključje, delavnica, um, otok, preživetje, pozaba, domišljija, identiteta in dom.** To so Manguelove kategorije, skozi katere govori pojem knjižnice. Opisuje pričevanja in dogodke v Drugi svetovni vojni, ki pripravljene mu nudi **pomen kroženja knjig v človeško nedostojnih razmerah**, razčlenjuje Leibnitzovo misel o tem, da **knjižnici njeno vrednost določata zgolj njena vsebina in način, kako bralci to vsebino izkoriščajo, ne pa število njenih zakladov**; navrže tudi opravljivo o Borgesovi navadi, da je v knjižnici praznoval skoraj vse rojstne dneve; opisuje odnos, ki ga je slavni Panizzi čutil do Britanske narodne knjižnice in nenazadnje pristavi svoj lonček tudi k sodobni, v vsej svoji izvrstni neumnosti iskri **debati o tem, kaj je bolje, elektron-**

ska ali papirnata knjiga, iztek pa ponudi **motrenju spleta v njegovi zrcalnosti z Bogom** dvanajstega stoletja, torej *kroga, ki ima središče povsod, oboda pa nikjer*.

Knjižnico ponoči so izdali v Cankarjevi založbi, v zbirki *Bralna znamenja*. Bere se počasi. Včasih se zazdi, da lahko bralec zadiha le takrat ko si v svoji naracijski sili odpočije tudi avtor. A Manguel si tega počitka ne vzame. Zato je teh 250 strani lahko zelo napornih. Še posebno, če si želimo napraviti ta ali oni zaznamek z željo po nadaljnjih kontekstih kateri izmed njegovih zgodb. A vseeno se zdi knjiga mnogo, mnogo prekratka.

In komu jo priporočiti? Knjižničarjem, ki so pozabili, kaj pomeni delati v knjižnici; arhitektom knjižnic, ki iščejo pomenske odtenke knjižnične stavbe; tistim, ki iščejo smisel in pomen knjižnične zbirke; tistim, ki se pripravljajo na bibliotekarski izpit; tistim, ki so neskončno zaljubljeni v knjige in tistim, ki iščejo sodoben humanistični diskurz o informaciji. Da, vsem tem. V prvi vrsti pa vsem, ki zahajajo v knjižnico. *Knjižnico ponoči* je potrebno postaviti v prvo vrsto med novosti in jo čim večkrat priporočiti uporabnikom. Še veliko vode bo namreč preteklo, preden bo naslednji avtor sestavil tako polno in učinkovito apologijo knjižnicam.

Tomaž Bešter

Narodna in univerzitetna knjižnica

1 Alberto Manguel, *Knjižnica ponoči*, Ljubljana : Cankarjeva založba, 2011

Jože Urbanija: Soldat Klement

Objave strokovnih monografij slovenskih bibliotekarjev so redke, še redkeje pa naši poklicni kolegi ali naši profesorji objavijo literarno delo. Zato je zelo razveseljivo dejstvo, da je dr. Jože Urbanija pri Celjski Mohorjevi družbi izdal roman *Soldat Klement*. Zelo berljiv zgodovinski/biografski roman, ki opisuje življenje vojaka Klementa v času druge svetovne vojne. Zgodba, ki je značilna za Štajersko v času okupacije, bi se sicer lahko začela tudi na Gorenjskem – in tudi nadaljevanje: Češka, Rusija, Sicilija, Italija, Dunaj, Budimpešta, Francija, Afrika. Kjer so bile bitke, tam so bili tudi Slovenci – oblečeni v različne uniforme.

Vsi kraji Klementovega vojskovanja so nam tako blizu. Seveda teh krajev ne povezujemo z vojno – le malokdo med nami pomisli na tisto nelepo preteklost, ki se ji reče vojna in jo poveže s svojo turistično destinacijo. Izjema je morda Rusija že zavoljo Tolstojevе Vojne in miru, Stalingrada, Leningrada in bitke pri Kursku. Morda je prav zato pomembno, da je v slovenščini napisan zgodovinski roman zasnovan na osebni izkušnji, saj je ljudi, ki so to preživeli vedno manj; v vseh povojnih letih pa je vladal molk o mobiliziranih v nemško vojsko in njihovih usodah. Omenjali so se le kot okupatorjevi pomagači, kot izdajalci lastnega naroda. V revolucionarnem zanosu povojnih let se je le malokdo spomnil poletja 1941, ko so s področja Štajerske izselili učitelje, duhovnike in večino izobražencev v Srbijo, Bosno in na Hrvaško. Nekaterim se je uspelo še pravočasno umakniti v Ljubljano. O tem lahko beremo v spominih Metoda M. Milača (*Kdo solze naše posuši*, 2003), Ljuba Sirca (*Med Hitlerjem in Titom*, 1992) in Kajetana Gantarja (*Utrinki ugaslih sanj*, 2005). Tudi pokojni dr. Rybar mi je pripovedoval, da se je njemu in njegovi družini uspelo pravočasno umakniti iz Maribora v Ljubljano.

Še kot šolarki mi je stara mama pripovedovala o SS-ovcih – Poljaki; vse to se ni skladalo s tistim, kar so nas učili v šoli. Nemška vojska, okupatorska vojska – vojaki so bili samo Nemci, in še to samo takšni, ki so zatrdno verjeli v nacistično ideologijo. Šele kasneje smo ugotovili, da je bila šolska zgodovina zelo poenostavljena; kot primer lahko navedemo spomine Goldmanna (2009) z zanimivim naslovom in prav tako zanimivo vsebino: *Frančiškan v SS-u*, resnična zgodba.

Nerada sem gledala domačo zbirko starih fotografij: z njih so se smejali mladi ljudje v tujih

uniformah, na zadnji strani pa je bil navadno križec z datumom, ki je dokazoval, da je oseba s fotografije mrtva. Včasih je bil namesto križa vprašaj, kar je pomenilo, da je usoda portretiranca neznana. Klement je za bratovo smrt izvedel v bolnici – od drugega Slovenca, Janeza iz Kamnika. Veliko svojcev nikoli ni izvedelo tega, tako so dolga leta upali, da se bodo njihovi bližnji vrnili. Po letih čakanja so jih morali – ne da bi izvedeli vsaj datum in kraj smrti – proglasiti za mrtve.

Ko se pred poletno vročino umaknemo na Pohorje ali pa se samo vozimo po tistih ozkih cestah med Šmartim in Arehom, ter se ustavljamo, da bi nabrali nekaj borovnic ali gob, ne razmišljamo o poletju 1945. Še ko se oziramo na Maribor in ugotavljamo kje je Kalvarija, Mestni hrib ali Piramida, ne pomislimo na neprijetne stvari. Ne mislimo, da je pod Piramido veliko zaklonišče, zgrajeno med drugo svetovno vojno. S fasad ob Dravi so v zadnjih dvajsetih letih izginile tiste luknje, ki so – toliko let po končani vojni – spominjale na jesen in zimo 1944/1945.

Mnogi preživeli se po končani vojni niso mogli vrniti k svojim domačim, temveč so ostali v tujini. Tako je tudi Klement ostal v Avstriji: »Odpuščen iz taborišča. Svoboden. Nepopisno veselje je grenilo le spoznanje, da še ne more domov. /.../ Vlak se je ustavil v Lipnici. Množica je čakala svoje sinove, brate, očete. Objemanje in solze radosti po tako dolgi in težko pričakovani vrnitvi.«

Lipnica je v spominu Mariborčanov zapisana kot pomembna nakupovalna točka v letih, ko je doma vladala »stabilizacij«. V tem kraju smo lahko leta 1990 opazili, da se bliža nova »balkanska« vojna. Ker so v trgovini, kjer so prodajali orožje in lovsko opremo začeli prevladovati Albanci, ki so nakupovali v pisarni in ne v sami trgovini in je v trgovinah, kjer smo običajno kupovali pralni prašek, kavo, riž itd., zaradi številnih avtobusov z bosanskimi registrskimi oznakami zmanjkalo vsega in so trgovine zaprli, da so lahko police ponovno napolnili z blagom, smo ponovno sedli v avti in se odpeljali v Gradec. Spomin se, da smo večino časa molčali. Šele doma je oče rekel, da to ni dobro. Ni minilo leto dni, ko smo gledali raketiranje oddajnika na Boču, vojaška letala pa so letela vse do Gradca. Vse se je spremenilo v poletju 1991; ni bilo več smešno, ko je oče s svojimi sošolci prepeval Lilly Marlen. Ko sem računala njihovo starost, sem

ugotovila, da niso bili polnoletni – so pa bili pri šestnajstih ali sedemnajstih letih dovolj stari, da so se borili, da so kot vojni ujetniki prehodili pot od Slovaške do Romunije ali sekali drevesa na Uralu. In tukaj je znova naš pripovedovalec Klement, ki je štel v času vojne manj kot osemnajst let.

Sklep lahko povzamemo po avtorju: »Slovenci, vpoklicani v nemško vojsko, so bili po končani vojni deležni še enega grenkega izkustva. Oblast je poskrbela, da so bili negativno zaznamovani,

čeprav so bili v nemško vojsko prisilno vpoklicani ali so bili pri tem zavedeni; mnogi so tako reševali svoje družine pred taborišči./.../ To, da v domovino prihaja kot tujec, to pa boli. Zaboli vsakokrat, ko se v mislih ali s pogledom ozre proti Urbanu ali Pohorju.«

Marjetka Šelih
Srednja ekonomska šola Celje
marjeta.selih@guest.arnes.si

Literatura

- Gantar, K. 2005. Utrinki ugaslih sanj, V Ljubljani, Slovenska matica.
Goldmann, G. 2009. Frančiškan v SS-u, resnična zgodba, Ljubljana, Emanuel.
Milač, M.M. 2003. Kdo solze naše posuši, Prevalje; Celje, Kulturno društvo Mohorjan; Mohorjeva družba.
Sirc, L. 1992. Med Hitlerjem in Titom, Ljubljana, Državna založba Slovenije.
Urbanija, J. 2011. Soldat Klement, Celje, Celjska Mohorjeva.

POVABILO K BRANJU

Zbornik Skozi umetnost o medosebnih odnosih

Zbornik prispevkov, ki je izšel pred kratkim kot e-publikacija, je bil pripravljen na osnovi dogovorov Ministrstva za šolstvo in šport, Ministrstva za kulturo in Inštituta za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.

Osnovno delovno vodilo je bilo medsebojno sodelovanje in povezovanje različnih institucij, zlasti pa vključenost kulturne vzgoje, najrazličnejših kulturnih vsebin v nacionalni projekt **Sistemsko soočanje z nasiljem v družini – usposabljanje strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju**, ki ga vodi Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani s partnerji.

K sodelovanju je bila pri povabljeni tudi **Pionirska** in tako sva se v delovno skupino vključili Ida Mlakar in mag. Darja Lavrenčič Vrabec.

»Operacija« se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: »Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja«; prednostne

usmeritve »Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja« ter javnega razpisa »Sofinanciranje profesionalnega usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju za prepoznavanje in preprečevanje nasilja v letih od 2010 do 2012«.

V Zborniku so obravnavane različne kulturne vsebine (literatura, gledališke in lutkovne predstave, likovna umetnost, filmi, TV oddaje, glasba ...), ki se dotikajo problematike nasilja v družini skozi različne zorne kote.

S kolegico Ido Mlakar sva v Zborniku objavili prispevek z naslovom **Izbor otroškega in mladinskega leposlovja s problematiko nasilja v družini**.

Zbornik je izšel v e-obliki pri Inštitutu za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani in je primarno objavljen na njihovi spletni strani - v sklopu projekta ESS Sistemsko soočanje z nasiljem v družini – usposabljanje strokov-

nih delavcev v vzgoji in izobraževanju: <http://projekti.inst-krim.si/>.

Zbornik je dosegljiv tudi neposredno preko COBISS ter preko podstrani »Za strokovnjake in laike« predstavitev Pionirske (<http://www.mklj.si/index.php/posebne-dejavnosti/dejavnosti-za-otroke/pionirska-center-za-mladinsko-knjizevnost-in-knjiznicarstvo>).

Ključno pri našem medresorskem sodelovanju je, da je izdaja zbornika šele začetek sodelovanja - v sklopu izobraževanja strokovnih delavcev bodo namreč strokovnjaki naš zbornik predstavljali, priporočali, ga uporabljali in upamo, da bodo posledično učitelji/svetovalni delavci na šolah z otroki in mladimi prebiral predstavljen literaturo, ter si ogledali priporočene filme in predstave, ki se dotikajo problematike nasilja v družini.

Darja Lavrenčič Vrabec
Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri Mestni knjižnici Ljubljana

Festival KAMRA

Vabimo vas na prvi Festival KAMRA, ki ga organizira Osrednja knjižnica Celje 11. novembra 2011. Namen dogodka je pregledati dosedanje delovanje portala in načrte za prihodnost, predvsem pa seznaniti s portalom najširšo javnost.

Sodelavci evropskega projekta »Prva svetovna vojna v dokumentih vsakdanjega življenja« bodo predstavili projekt in njegove rezultate.

K razpravi o prihodnosti KAMRE s treh različnih vidikov bomo povabili vse udeležence.

Za zaključek bomo prvič podelili dve priznanji KAMRA: za najaktivnejšega vnašalca vsebin in za najaktivnejšo regijo, to je regijskega urednika in njegovo skupino.

Breda Karun

Festival KAMRA Osrednja knjižnica Celje, 11. november 2011

Program

10.00-10.30	Uvod Direktor OK Celje, Ministrstvo za kulturo, Predstavnik Občine Celje
10.30-11.15	Portal KAMRA / Robi Ožura, Klementina Kolarek, Anja Frkovič, Roman Mežnar <i>Vsebine portala, sodelujoče organizacije, uredniška politika, načrti</i>
11.15-11.30	Odmor
11.30-11.50	Prva svetovna vojna na KAMRI/ Srečko Maček
11.50-12.20	Evropski projekt »Prva svetovna vojna v dokumentih vsakdanjega življenja« / Jonathan Purday
12.20-13.20	Odmor, kosilo
13.20-14.00	Delo v skupinah Knjižnice, arhivi, muzeji, ostali partnerji o KAMRI /moderira Breda Karun <i>Na KAMRI želimo predstaviti čim bolj celovite vsebine, ne glede na to katera organizacija jih hrani v analogni obliki. Zanima nas slišati mnenje 'neknjižničarjev' - ali je KAMRA primeren prostor za promocijo in prikaz njihovih vsebin? Ali imajo na voljo svoja spletna mesta za objavljanje vsebin, ali jim ta v celoti ustrezajo? Kaj na KAMRI manjka, da bi bolj ustrezala njihovim potrebam?</i> vsebine in funkcije portala KAMRA /moderira Robi Ožura <i>Na KAMRI so za razliko od večine drugih digitalnih knjižnic, vsebine predstavljene kot zgodbe: besedilo ima enak pomen kot multimedijski elementi. To pomeni, da zahteva priprava prispevka na KAMRI precej več časa, napora in znanja v primeri z drugimi portali. Zanima nas ali je tak način prikaza vsebin primeren, ali je dodana vrednost zadostna glede na vložek. Zasnova portala je nastala pred petimi leti in se od takrat ni bistveno spremenila. Ali se uporabnikom zdi portal dovolj pregleden in uporaben? Kako portal uporabljate – brskate po seznamih, uporabljate iskalnik? So zgodbe dovolj zanimivo predstavljene? Ali si kdaj ogledate »Sorodne vsebine«? Kakšne predloge imate za izboljšanje?</i> Prva svetovna vojna na KAMRI /moderira Srečko Maček <i>Vsebinska usmeritev KAMRE v prihodnjih nekaj letih je obdobje prve svetovne vojne, ne toliko bojne vsebine kot zgodbe iz zaledja, osebni spomini. Nam lahko pomagata pridobivati te vsebine, bi bili pripravljeni sodelovati? Morda poznate organizacije ali posameznike, ki imajo dokumente/slike s tega področja?</i>
14.00-14.30	Poročila skupin
14.30-15.00	Podelitev nagrad in zaključek

40

Udeležba na festivalu je brezplačna.

Prijave so možne od 15. septembra do 28. oktobra na elektronskem naslovu: www.knjiznica-celje.si/kamra

Ob prijavi udeleženci navedejo v kateri delovni skupini želijo sodelovati.

Seznam novosti Informacijskega centra za bibliotekarstvo v NUK-u

maj - avgust 2011

1. BRANDT, Susanne

Lauschen und Lesen : Hörerlebnisse in der Sprach- und Leseförderung von Kinderbibliotheken ; mit Praxisbeispielen auf einer CD-ROM / Susanne Brandt. - Berlin : Simon Verlag für Bibliothekswissen, 2008. - 114 str. ; 21 cm + 1 CD-ROM
COBISS.SI-ID [254287360](#)

2. CERL Seminar (2009 ; Brussels, Belgium)

Urban networks and the printing trade in early modern Europe, (15th-18th century) : papers presented on 6 November 2009, at the CERL Seminar hosted by the Royal Library of Belgium, Brussels / edited by Renaud Adam ... [et al.]. - London : Consortium of European Research Libraries ; [Brussels] : Royal Library of Belgium, 2010. - IX, 140 str. : ilustr., zvd. ; 21 cm. - (CERL papers ; 10)
COBISS.SI-ID [255970304](#)

3. EUROPEAN Conference on Digital Libraries (14 ; 2010 ; Glasgow)

Research and advanced technology for digital libraries : proceedings / 14th European Conference, ECDL 2010, Glasgow, UK, September 6-10, 2010 ; Mounia Lalmas ... [et al.] (eds.). - Berlin ; Heidelberg ; New York : Springer, 2010. - XXII, 573 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Lecture notes in computer science, ISSN 0302-9743 ; 6273)
COBISS.SI-ID [256881920](#)

4. HARPER, Meghan

Reference sources and services for youth / Meghan Harper. - New York ; London : Neal-Schuman, 2011. - XX, 307 str. : ilustr. ; 23 cm
COBISS.SI-ID [255965184](#)

5. HORVAT, Aleksandra, bibliotekarka

Knjižnice i autorsko pravo / Aleksandra Horvat, Daniela Živković. - Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2009. - 189 str. ; 24 cm
COBISS.SI-ID [251885312](#)

41

6. INTERNATIONAL Conference on Qualitative and Quantitative Methods in Libraries (2009 ; Chania)

Qualitative and quantitative methods in libraries : theory and applications : proceedings of the International Conference on QQML2009, Chania, Crete, Greece, 26-29 May 2009 / editors, Anthi Katsirikou, Christos H. Skiadas. - Singapore : World Scientific, cop. 2010. - XIII, 503 str. : ilustr. ; 24 cm
COBISS.SI-ID [254154752](#)

7. KNEALE, Ruth

You don't look like a librarian : shattering stereotypes and creating positive new images in the Internet age / Ruth Kneale. - 1st printing. - Medford (N. J.) : Information Today, 2009. - XVIII, 198 str. : ilustr., graf. prikazi ; 21 cm
COBISS.SI-ID [254272768](#)

8. KNJIŽNICA dr. Toneta Pretnarja (Tržič)

Dokler bo v knjižnici človeka objel prijazen, mlad smehljaj --- : [Knjižnica dr. Toneta Pretnarja, Tržič : zbornik 1961-2011] / [glavna urednica Marinka Kenk-Tomazin ; fotografije Miro Kunšič ... [et al.] ; ilustracije Tinka Mesec Tomazin]. - 1. izd. - Tržič : Knjižnica dr. Toneta Pretnarja, 2011 ([Bled] : Mat Grafika). - 125 str. : ilustr. ; 28 cm
COBISS.SI-ID [256304384](#)

9. KNJIŽNIČARSTVO i srodna područja : izbor englesko-hrvatskih stručnih naziva / priredila Jelica Leščić. - Zagreb : N. Dominović, 2010. - VI, 158 str. ; 21 cm COBISS.SI-ID [255985408](#)

10. NACIONALNA i univerzitetska biblioteka BiH i strateški pravci razvoja bibliotekarstva u Bosni i Hercegovini / [glavni i odgovorni urednik Enes Kujundžić]. - Sarajevo : Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, 2000 (Sarajevo : Largo). - 59 str. : ilustr. ; 23 cm
COBISS.SI-ID [10414086](#)

11. OKRUGLI stol o slobodnom pristupu informacijama (6 ; 2007 ; Zagreb)

Profesionalna etika knjižničara i društvene etičke norme : zbornik radova = Library professional ethics and civil society ethical norms : proceedings / 6. okrugli stol o slobodnom pristupu informacijama i radionica Knjižnice, organizacije civilnog društva in borba protiv korupcije = 6th Round Table on Free Access to Information and Workshop Libraries, Civil Society Organizations and the Struggle Against Corruption ; uredile, edited by Alemka Belan-Simić, Marica Šapro-Ficović ; [prijevod, translation Ana-Marija Marijanović, Breza Šalamon-Cindori ; organizatorji Filozofski fakultet u Zagrebu [i] Hrvatsko knjižničarsko društvo [i] IFLA]. - Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo = Croatian Library Association, 2007. - 255 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Izdanja Hrvatskoga knjižničarskog društva = Croatian Library Association series, ISSN 1846-5544 ; knj. 42)
COBISS.SI-ID [35753314](#)

12. An OVERVIEW of the changing role of the systems librarian : systemic shifts / edited by Edward Iglesias. - Oxford ; Cambridge ; Dew Delhi : Chandos, 2010. - XIX, 117 str. : graf. prikazi ; 24 cm
COBISS.SI-ID [255968768](#)

13. PROGRAM za polaganje stručnih ispita u bibliotekoj djelatnosti u Bosni i Hercegovini / [glavni i odgovorni urednik Enes Kujundžić]. - Sarajevo : Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, 1999 (Sarajevo : BEMUST). - 98 str. ; 21 cm. - (Edicija Stručna biblioteka literatura)
COBISS.SI-ID [385045](#)

14. PROLJETNA škola školskih knjižničara Republike Hrvatske (17 ; 2005 ; Poreč)

Školsko knjižničarstvo i Europska povezivanja : zbornik radova / XXII. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Poreč, 9. -12. ožujka 2005. - Rijeka : Zavod za školstvo Republike Hrvatske : Prva sušačka hrvatska gimnazija, 2005. - 178 str. : ilustr. ; 24 cm
COBISS.SI-ID [256097792](#)

15. PROLJETNA škola školskih knjižničara Republike Hrvatske (22 ; 2010 ; Zagreb)

Školska knjižnica i slobodno vrijeme učenika, Neposredno i posredno uključivanje knjižničara u školski kurikulum : zbornik radova / XXII. proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Zagreb, 7. - 10. travnja 2010 ; [urednik Miroslav Mićanović]. - Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2010 (Osijek : Gradska tiskara). - 214 str. : ilustr. ; 24 cm
COBISS.SI-ID [252286976](#)

16. RUBIN, Richard, 1949-

Foundations of library and information science / Richard E. Rubin. - 3rd ed. - New York : Neal-Schuman, 2010. - XV, 471 str. ; 23 cm
COBISS.SI-ID [256878592](#)

17. SCIANNA, Nicolangelo

Solving cases : book and paper artefact restoration / Nicolangelo Scianna ; [translation by Jennifer Monroe]. - English ed., revised and updated from the 2003. - Turnhout : Brepols, cop. 2010. - 272 str. : ilustr. ; 27 cm + 1 CD-ROM. - (Bibliologia : elementa ad librorum studia pertinentia ; vol. 28)
COBISS.SI-ID [257083136](#)

18. STIPANOV, Josip

Knjižnice i društvo : od potrebe do mogućnosti / Josip Stipanov. - Zagreb : Školska knjiga, 2010 (Zagreb : Grafički zavod Hrvatske). - 277 str. ; 25 cm
COBISS.SI-ID [1097343582](#)

19. SURVEY of database licensing practices. - 2011 ed. - [New York (N.Y.)] : Primary Research Group, cop. 2011. - 121 str. : tabele ; 28 cm
COBISS.SI-ID [257108480](#)

20. TRANSFORMING research libraries for the global knowledge society / edited by Barbara I. Dewey. - Oxford ; Cambridge ; New Delhi : Chandos Publishing, 2010. - XXII, 183 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Chandos information professional series)
COBISS.SI-ID [256828160](#)

21. VIRTUAL worlds : real libraries : librarians and educators in Second life and other multi-user virtual environments / edited by Lori Bell and Rhonda B. Trueman. - 1st printing. - Medford (New Jersey) : Information Today, 2008. - XXI, 234 str., [16] str. pril. ; 23 cm
COBISS.SI-ID [1979669](#)

OBVESTILO AVTORJEM

Knjižničarske novice so informativni bilten, ki seznanja slovenske knjižnične delavce s tekočimi dogajanjem in novostmi v stroki. Objavlja strokovne članke, poročila s strokovnih posvetovanj, srečanj in sestankov, prispevke o pomembnih dogodkih in novostih v knjižnicah, prispevke o projektih, v katerih sodelujejo knjižnice, intervjuje, mnenja in ocene, spominske in podobne zapise, obvestila in razpise ter obvestila o prireditvah, posvetih in drugih strokovnih dogodkih.

Navodila za pripravo prispevkov

Jezik objavljenih prispevkov je praviloma slovenski, v skladu z odločitvijo uredništva, pa tudi angleški. Avtorji morajo uredništvu poslati jezikovno pravilno besedilo. Prejetih tekstov uredništvo ne lektorira. Avtor tudi v celoti odgovarja za vsebino prispevka. Avtorsko pravico do objavljenih prispevkov ima izdajatelj publikacije, avtor obdrži moralne avtorske pravice.

Naslov prispevka mora biti kratek in jasen, dopolni se lahko s podnaslovom. Pri poročilih s strokovnih posvetovanj in drugih srečanj naj bodo v naslovu/podnaslovu prispevka navedeni naslov posvetovanja oziroma srečanja ter kraj in datum dogodka.

Pod naslovom naj bo naveden avtor prispevka (oziroma avtorji), in sicer vedno v polni obliki (ime in priimek). Če je avtorjev več, naj sami določijo vrstni red imen avtorjev. Poleg imena avtorja je treba navesti tudi sedež ustanove, kjer je avtor prispevka zaposlen ali ime fakultete, če je študent, ter elektronski naslov avtorja. Tudi pri večjem številu piscev je treba pri vsakem posamezniku navesti vse zahtevane podatke. Pri citiranju virov naj avtorji upoštevajo navodila revije Knjižnica. Dolžina prispevka naj ne presega 20.000 znakov (vključno s presledki).

Prispevek lahko poleg teksta vsebuje tudi slike (preglednice, diagrame, fotografije ipd.). Vsaka slika naj ima zaporedno številko in naslov. Če avtor slik ne vključi v besedilo prispevka, naj bo v njem jasno označeno, katera slika sodi na določeno mesto v tekstu. Pri vsaki sliki je treba navesti tudi njeno avtorstvo (avtor je lahko pisec prispevka ali kdo drug). Pri portretni fotografiji je potrebno navesti tudi imena oseb v polni obliki (ime in priimek), in sicer z začetno navedbo "Od lepe proti desni:... ". Avtor prispevka mora uredništvu predložiti pisne izjave oseb na portretni fotografiji, da se strinjajo z javno objavo fotografije v Knjižničarskih novicah. Slikovno gradivo lahko avtorji priložijo tudi v JPG ali PNG formatu.

Z oddajo prispevka uredništvu se šteje, da avtor soglaša z objavo svojega prispevka v tiskani in elektronski obliki Knjižničarskih novic.

Pošiljanje prispevkov

Prosimo, da članke in prispevke pošljete uredništvu publikacije v elektronski obliki, in sicer na naslov icb@nuk.uni-lj.si. Prispevkov ne honoriramo!

Uredništvo Knjižničarskih novic

ISSN 0353-9237

Izdala in založila: Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana

Za knjižnico: Mateja Komel Snoj

Odgovorna urednica: Damjana Vovk (e-pošta: icb@nuk.uni-lj.si)

Uredniški odbor: Tomaž Bešter, Irena Kavčič, Daša Pokorn, mag. Darija Rozman

Fotografija na naslovnici: Matija Brumen

Naklada: 400 izvodov

Tisk: COLLEGIUM GRAPHICUM d.o.o. Ljubljana

Naročila in odpovedi tiskane in elektronske oblike Knjižničarskih novic: icb@nuk.uni-lj.si oz. tel. št. 01/2001-176

Naročnina za leto 2011: 50,00 EUR za tiskano obliko & 1 brezplačen dostop do elektronske oblike, 30,00 EUR za dostop do elektronske oblike

